

THIMI TIMES WEEKLY

थिमी टाइम्स

साप्ताहिक

वर्ष १८ अङ्क १४ ने.सं. ११४५ कछलाथ्व पञ्चमी कार्तिक २१ गते बुधबार, २०८१ 06 Nov. 2024 Wednesday पृष्ठ ८ मूल्य रु १०/-

नेपाल संवत्लाई राष्ट्रिय संवत् बनाउने कि नबनाउने ?

काठमाडौं । नेपाल संवत्को नयाँ वर्ष फेरिने तिथि अर्थात् कार्तिक शुक्ल प्रतिपदा अर्थात् कछलाथ्व पारुवाट नेपाल संवत् ११४५ प्रारम्भ भईसकेको छ । यस तिथिमा नेवार समुदायले दुईवटा पर्व मनाउँछन्— एउटा नयाँ वर्ष र अर्को आफूलाई आफैले पुजा गर्ने म्हपूजा । यस वर्ष यो पर्व नेवार समुदायको बसोबास रहेको नेपाल मन्दलगायत देशका विभिन्न स्थानमा विभिन्न कार्यक्रमको आयोजना गरी मनाएको छ । देशका विभिन्न स्थानमा मनाइएका यी कार्यक्रममा मुख्यतया नेवा: समुदायकै सहभागितामा यो पर्व मनाइएको पाइन्छ । तर नेपालको संघीय राजधानीमा भने यो पर्वमा दलका उच्च पदस्थ व्यक्तिका साथै सरकारकै प्रमुखको समेत सहभागिता रहेको थियो । नेपालमा अहिले राज्यस्तरबाट नेपाल संवत्लाई सरकारी संयन्त्रमा समेत प्रयोग गर्ने कार्य विगत वर्षबाट शुरु भएको थियो । जस अन्तर्गत सरकारी लेटर प्याडमा नेपाल संवत्को तिथी मिति प्रयोग हुने गरेको छ । साथै बागमती प्रदेश अन्तर्गत प्रदेश सरकारले सरकारी कामकाजको भाषामा नेपाल भाषा र तामाङ भाषालाई मान्यता दिइएको छ । जुन नेपालमा विगत लामो समय देखि भाषा आन्दोलन र सांस्कृतिक आन्दोलनको रूपमा नेपाल संवत्लाई राज्यले मान्यता दिनुपर्ने भन्दै आन्दोलन शुरु भएको थियो । जुन आन्दोलनको उपलब्धि रूपा जनजातिहरूले नेपाल संवत्, नेपाल भाषा र तामाङ भाषालाई

राज्य संयन्त्रको मान्यता प्राप्त भएकोमा सफलता नै मान्नु पर्दछ । अहिले पुनः संचारको क्षेत्रमा समेत नेपाल भाषा र मैथिली भाषाबाट समाचार सम्प्रेषण गर्न सरकारी संचार निकाय रासस र नेपाल टेलिभिजनले समाचार बुलेटिन प्रसारण शुभारम्भ गरेको छ । यो देशका आम जनजातिहरूको लागि खुशीकै विषय हो । यस घटनाक्रमले नेपालका शासकहरू देशमा रहेका जनजातिहरूको भाषा, संस्कृति र सामाजिक जनजीवन प्रति उद्धार बन्दै गएको आकलन गर्न सकिन्छ । तर अहिले पनि प्राप्त यी उपलब्धिहरूलाई विवादित बनाउने र देशमा एकल जातिय, सांस्कृतिक र भाषिक नीतिलाई कायम गर्न केही तत्व लागि परेको छ । जुन हालैको घटनाक्रमले पनि देखाएको छ । देशमा मनाइने सांस्कृतिक पर्वलाई विवादित बनाउने र भाषामा जटिलता सिर्जना गरेर त्यसलाई पुनः खारेज गराउनकै लागि पनि राज्य संयन्त्रकै प्रयोग भइरहेको छ । किनकी राज्य संयन्त्र एकातिर जनजातिका विषयमा उद्धार रहेको देखिए पनि तिनका क्रियाकलापहरूले जनजातिले मनाउने सांस्कृतिक

मौलिक परम्परालाई विवादित बनाउने तर्फ अग्रसर देखिएको छ । यसै सन्दर्भमा २०५५ सालमा प्रकाशित सत्यमोहन जोशीको पुस्तक 'नेवारहरूको महान् चाड म्हपूजा (किन र कसरी)' अनुसार, नेवार जातिको समाजमा यो म्हपूजा गर्ने पद्धति कुन वेलादेखि सुरु भयो होला यो कुरा निश्चित रूपले भन्न कठिन छ तर नेवार जातिको समाज जति पुरानो छ त्यति नै पुरानो हुन सक्छ ।

यो म्हपूजा शरद ऋतुको अन्त्यतिर हेमन्त ऋतु लाग्ने बेलाका बालीनाली भित्र्याउने काम सकिसकेपछि साल तमासीको हिसाबले वर्षादिनको आयव्यय तथा लेनदेनको लेखाजोखा समाप्त भएपछि चान्द्रमासको तिथिअनुसार कार्तिक शुक्लपक्ष प्रतिपदा तिथिको दिन नयाँ सूर्य उदाएको हेरेर मनाउने परम्परा छ ।

नेपाल संवत्लाई लिएर फन्डै सय वर्षदेखि विभिन्न कोणबाट बहस हुँदै आएका छन् । डा. बालगोपाल श्रेष्ठका अनुसार, विद्वान् धर्मादित्य धर्माचार्यले सम्पादन गरेको 'बुद्धधर्म व नेपालभाषा नामक' पत्रिकामाफत सन् १९२८ मा पहिलोपटक नेपाल

संवत्को नयाँ वर्षलाई राष्ट्रिय पर्वका रूपमा मनाउन आह्वान गरिएको थियो । पछि सन् १९५४ मा 'नेपालभाषा साहित्यिक संस्था चवसापासा'ले हनुमानढोका दरबारको नासलचोकमा नेपाल संवत्को पहिलो सार्वजनिक नयाँ वर्ष समारोह आयोजना गरेको थियो ।

खासगरी प्रजातन्त्रको स्थापनापछि नेपाल संवत्लाई राष्ट्रिय मान्यता दिनुपर्ने आवाज उठे । तीसको दशकसम्म आइपुग्दा नेपाल संवत्लाई राष्ट्रिय संवत् बनाउनुपर्छ वा बनाउनुहुँदैन भनी विद्वान् वर्गविच पेचिला बहस भएका थिए । त्यतिबेला नेपाल संवत्लाई राष्ट्रिय स्तरबाट मान्यता दिनुपर्ने माग नेवार समुदायले गरेका थिए ।

यसै मेसोमा २०३८ कार्तिक १९ गतेको 'मानस' पत्रिकामा इतिहासकार महेशराज पन्तले आलेख लेखे । उनले ऐतिहासिक सन्दर्भ र आफ्ना तर्कसहित आलेखमाफत स्पष्ट रूपमा भने— 'विक्रमसंवत्को ठाउँ नेपालसंवत्ले पाउनुपर्छ भनी माग गर्नुचाहिँ पक्कै पनि दुस्साहस सिवाय अरु केही होइन ।'

यसको लगत्तै नेवारहरूले एउटा सभामा पन्तको आलेखको विरोध गरेका थिए । २०३८ मंसिर ८ मा 'विश्वदूत' पत्रिकामा पन्तले अर्को आलेख लेखेका छन्, 'कुनै पूर्वाग्रह नराखी शुद्ध इतिहासको मननको आधारमा मैले प्रकट गरेको विचारले सम्प्रदायवादीहरूलाई निकै छोएको छ । यसैले उनीहरूले निकै तल्लो तहमा ओर्लेर सभामा मलाई निकै गालीगलौज पनि गरेछन्; पत्रिकामा परोक्ष तवरले मेरो लेखको विरोधमा तथ्य कुरा हालेर होइन, विरोधको लागि विरोध गरेर लेख पनि छपाए ।'

कार्तिक १९ गतेको 'मानस' बाँकी पेज ७ मा

पूर्व प्रम देउवाको नेमकिपा अध्यक्ष बिजुक्छेलाई सुभाब

भक्तपुर । पूर्व प्रधानमन्त्री तथा नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले नेमकिपाका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छे 'रोहित'लाई भक्तपुरका अन्य पार्टीसंग पनि समन्वय गर्न सुभाब दिएका छन् । भक्तपुर नेमकिपाको मात्र नठान्ने देउवाले सुभाब दिएका हुन् । "भक्तपुरमा नेमकिपाका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छे हुनुहुन्छ, जिल्लाका सबै पार्टीलाई मिलाएर लैजानु पर्ने उहाँको दायित्व हो । उनले भने, "भक्तपुर मात्रै हाम्रो हो भन्ने ठान्नु भएन र भक्तपुरमा जे पनि गर्न पाइन्छ भन्नपनि पाइदैन ।"

कार्यक्रममा उनले प्रधानमन्त्री केपी ओलीको क्रियाकलापले कांग्रेसलाई फाइदा पुगेको पनि

बताएका छन् । प्रतिपक्षीको आलोचनालाई खराब मान्न नहुने भन्दै उनले विपक्षीबाट आएका आलोचनालाई गम्भीरताका साथ लिएर सरकारले परिणाममुखी काम गरेर देखाउनु पर्ने आवश्यकता औल्याएका छन् । आफूले प्रधानमन्त्रीलाई प्रोत्साहन गरिरहेको र सरकार पुरै समय चल्ने समेत उनले बताएका छन् ।

शनिवार भक्तपुर क्याम्पस परिसरमा नेपाली कांग्रेस जिल्ला कार्य समिति भक्तपुरले नेपाल संवत् ११४५ को अवसरमा आयोजना गरेको शुभकामना आदानप्रदान कार्यक्रममा सभापति देउवा

बाँकी पेज ७ मा

राष्ट्रिय विभूती शंखधर साख्वाको प्रतिमामा पुर्व प्रम प्रचण्डद्वारा माल्यार्पण

काठमाडौं । नेकपा (माओवादी केन्द्र) अध्यक्ष तथा पुर्व प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल "प्रचण्ड" ले नेपाल संवत् ११४५ को पूर्व संध्यामा मध्यपुर थिमि वडा नं ४ शंखधर चौकमा अवस्थित राष्ट्रिय विभूती शंखधर साख्वाको प्रतिमामा विहीवार माल्यार्पण गरेका छन् ।

माल्यार्पण कार्यक्रम पछि नेकपा माओवादी केन्द्र मध्यपुर थिमि नगर समिति भक्तपुरले नयाँ वर्ष नेपाल

संवत् ११४५ को अवसरमा आयोजना गरेको कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै नेकपा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'ले नेपाल संवत्ले नेपालको राष्ट्रिय भावना, स्वाभीमान, स्वाधीनता, आत्मसम्मान र मौलिक संस्कृतिको प्रतिनिधित्व गर्ने भएकाले यसलाई राष्ट्रिय मान्यता प्रदान गरिएको बताएका छन् ।

बाँकी पेज ६ मा

नेपाल संवत्, यसको गरिमामय इतिहास र वर्तमान अवस्था

राजेन्द्र प्रसाद श्रेष्ठ, नेपाल संवत् अन्तर्राष्ट्रिय जगत्मै आफ्नो देशको पहिचान बोकेको एकमात्र संवत् हो । नेपाल संवत् नामैले देशको पहिचान दिन समर्थ छ । विश्वमा अरु कुनै पनि त्यस्तो संवत् प्रचलनमा भएको देखिँदैन, जसले देशको नामवाटै आफ्नो संवत्लाई चिनाएको होस् । त्यसैले, नेपाल संवत्ले सिंगो नेपालको राष्ट्रिय स्वाधीनता, एकता र राष्ट्रियतालाई आफूभित्र समेटेको छ भन्दा अत्युक्ति हुँदैन । नेपालमा धेरै संवत् प्रचलनमा आएका भेटिन्छन् । इस्वी (ग्रेगोरियन), शक, मानदेव, विक्रम, हेङ्गु, हिजरी, चीनियाँ, कलिगत लगायत अरु थुप्रै सम्वत् हामीकहाँ चलनचल्तीमा देखिन्छन् । नेपालभित्र प्रचलनमा रहेका जति पनि संवत्हरू हामी देख्छौं, नेपाल संवत्ले ती संवत्हरूभन्दा भिन्न इतिहास र भावना बोकेको पाउँछौं । नेपाल संवत् जति जनस्तरमा व्याप्त छ, चर्चित छ र राष्ट्रिय संस्कृतिसँग अभिन्न रूपमा गाँसिएको छ, अरु संवत् त्यस्तो देखिँदैन । नेपाल संवत् नेपालको चाडपर्व

लगायत जन्मदेखि मृत्युसम्मका सम्पूर्ण संस्कारहरूको मुख्य आधार हो । यस संवत्मा तिथिमितिदेखि यावत् कुराहरू व्यवस्थित छन् । कतिपय यस्ता संवत्को चर्चा पनि हुने गर्छ, जसको वर्ष गणना भएपनि तिथिमिति देखिँदैन । बुद्ध संवत्, यले संवत् यसका उदाहरण हुन् । यसमा तिथिमिति देखिँदैन । नेपाल संवत् नै एक मात्र यस्तो संवत् हो जुन जनस्तरमा आजप्यन्त सर्वस्वीकार्य भई प्रचलनमा रहिआएको छ ।

इतिहास केलाएर हेर्दा वि.सं. १८२५ (नेपाल संवत् ८८८) मा गोरखाका राजा पृथ्वीनारायण शाहले आफ्नो राज्य विस्तार गरी तत्कालिन नेपालमण्डल, जसभित्र कान्तिपुर, ललितपुर, भक्तपुर र दान्खा चारवटा स्वायत्त राज्य थिए, त्यसमध्ये कान्तिपुर विजयपश्चात क्रमशः अरु राज्यहरू पनि आफ्नो नियन्त्रणमा लिए । लिच्छवी कालमा नेपाल उपत्यका र वरीपरीको भूभागलाई नेपालमण्डलको नामले पुकारिन्थ्यो । नेपालमण्डल शब्दको प्रयोग नेपालमा तत्कालिन दक्षिण एसियामा प्रचलित महाजनपद राज्यहरूजस्तै सङ्घीय नेपाल भन्ने अर्थमा

प्रयोग भएको देखिन्छ । त्यतिबेला नेपालमण्डल पाँचवटा राज्यहरूको सङ्घराज्य थियो । तत्कालीन कान्तिपुर, ललितपुर, भक्तपुर, बनेपा र दान्खा विभिन्न कालखण्डमा अस्तित्वमा आए र यसको संघीय स्वरूप नेपालमण्डल थियो । बनेपा राज्य भक्तपुरमा गाँभिएपछि, त्यो चारवटा राज्यको सङ्घ थियो । नेपाल संवत् नेपालमण्डलभरि प्रयोगमा थियो । गोर्खा राज्य विस्तारको माध्यमबाट आजको आधुनिक नेपालको स्थापना गरेपछि नेपाल संवत्लाई हटाएर शक संवत् प्रयोगमा ल्याउने काम भयो । नेपालमा शक संवत् दुईपटक प्रयोगमा आए । पहिलो पटक लिच्छवि कालमा शक संवत् प्रयोग भयो, पछि फेरि शक संवत् हटेर मानदेव संवत् र त्यसपछि नेपाल संवत् प्रयोगमा ल्याइएको देखिन्छ । दोस्रोपटक वर्तमान आधुनिक नेपाल निर्माणपश्चात पृथ्वी नारायण शाहले पुनः शक संवत् प्रयोगमा ल्यायो । वर्तमान भारतबाट स्थापनापूर्व त्यहाँ फन्डै ५६५ वटा रजौटा राज्यहरू थिए । त्यसमध्येका

बाँकी पेज ७ मा

समृद्ध जीवनको शुभारम्भ, सुनिश्चित भविष्यको आधार

वर्ता नं. : ४६९/०६७/०६८

OSLA

Saving & Credit Co-operative Ltd.

शुश्रूषा र बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

ओस्ला बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

मध्यपुर थिमि-४, दशुटोल ०१-६६३६५४५, ६६३८०३१

विषय : १४ औं वार्षिक साधारणसभामा उपस्थित हुने बारे सूचना ।

आदरणीय शेयर सदस्य महानुभावहरू,

यस संस्थाको सञ्चालक समितिको मिति २०८१ आश्विन ३ गते बसेको बैठकको निर्णय अनुसार संस्थाको १४ औं वार्षिक साधारणसभा तपसिल अनुसारका विषयमा छलफल तथा निर्णयका लागि निम्न मिति, समय र स्थानमा हुने भएकोले यहाँहरूको उपस्थितिको लागि हार्दिक अनुरोध गरिन्छ ।

कार्यक्रम:

मिति: २०८१ मंसिर ०१ गते शनिबार

समय: बिहान ७:०० बजे

स्थान: शंखधर बैकवेट, शंखधर चोक, थिमि

छलफलको लागि प्रस्तावित विषयहरू

- अध्यक्षद्वारा प्रस्तुत आ.व.२०८०/०८१ को वार्षिक प्रतिवेदन र आ.व.२०८१/०८२ को प्रस्तावित कार्य योजनाहरू पारित गर्ने ।
- सचिवद्वारा प्रस्तुत आ.व. २०८०/०८१ को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पारित गर्ने ।
- कोषाध्यक्षद्वारा प्रस्तुत आ.व.२०८०/०८१ को वार्षिक आर्थिक प्रतिवेदन र आ.व.२०८१/०८२ को बजेट पारित गर्ने ।
- आ.व.२०८०/०८१ को लेखापरिक्षक प्रतिवेदन उपर छलफल गरी पारित गर्ने ।
- लेखासुपरिवेक्षण समितिको तर्फबाट संयोजकद्वारा प्रस्तुत आ.व.२०८०/०८१ को प्रतिवेदन पारित गर्ने ।
- संचालक समितिले समय समयमा बचत तथा ऋणनीति, व्याजदर साथै अन्य महत्वपूर्ण विषयहरूमा गरिएका निर्णयहरूलाई अनुमोदन गर्ने ।
- विनियम तथा आन्तरिक नीति संशोधन तथा पुर्नलेखन गर्ने ।
- आ.व. २०८१/०८२ को लागि लेखा परीक्षक नियुक्ति र निजको पारिश्रमिक तोक्ने ।
- साधारण सभाको निर्णय प्रमाणिकरण गर्न शेयरसदस्यहरूको तर्फबाट प्रतिनिधि नियुक्ति गर्ने
- निर्वाचन सम्बन्धमा ।
- विविध ।

पुनश्च :

- साधारण सभामा स्वयम् उपस्थित हुनुहुने सदस्यहरूलाई मात्र पारवहन खर्च प्रदान गरिने छ ।
- साधारण सभामा उपस्थित हुँदा पत्र वा सदस्यता खुल्ने पत्र वा पास बुक अनिवार्य रूपमा साथमा लिई आउनु होला ।
- निर्वाचन सम्बन्धी तालिका तथा थप जानकारीका लागि कार्यलयमा सम्पर्क राख्नु होला ।

दिकेश बज्राचार्य
सचिव

अमेरिकी, दक्षिण कोरियाली र युकेनी गुप्तचर मूल्याङ्कनका अनुसार मस्कोसँगको सम्झौताअन्तर्गत प्योङयाङले १२ हजारसम्म उत्तर कोरियाली लडाकू सैनिक युद्धमा पठाउँदैछ। लडाइँको गुणस्तर र युद्ध अनुभव अज्ञात रहेका उत्तर कोरियाली सैनिकहरू युद्धक्षेत्रमा युक्तिको बिपरीत स्थितिमा थप भइरहेका छन् ।

कसरी छानिन्छन् संसारकै शक्तिशाली व्यक्ति ?

काठमाडौँ- संसारकै शक्तिशाली व्यक्तिको रुपमा चिनिने अमेरिकी राष्ट्रपतिको निर्वाचन सम्पन्न हुँदैछ । यसको नतिजा आज ६ नोभेम्बरमा आउनेछ ।

योसँगै संसारका शक्तिशाली व्यक्तिको टुंगो लाग्नेछ । संसारकै शक्तिशाली यस अर्थमा, संयुक्त राष्ट्रसंघका अनुसार १९५ देश विश्वमा छन् । जसमा १९३ देश राष्ट्रसंघका सदस्य छन् । यीमध्ये १८० देशले आफ्नो मुद्रा चलाउँछन्, त्यसैले यी सबै देशको रिजर्भ मुद्रा भनेको अमेरिकन डलर हो ।

यस हिसाबले अहिलेसम्मका लागि अमेरिकन डलर संसारकै सबैभन्दा ठूलो मुद्रा हो । अर्कातिर अमेरिका संसारकै सबैभन्दा ठूलो अर्थव्यवस्था भएको देश हो । अहिले उसलाई चीनले पछ्याइरहेको छ । अर्कातिर अमेरिकासँग संसारकै शक्तिशाली परमाणु बम पनि छ । अमेरिकाका विश्वभर सैनिक क्याम्प फैलिएका छन् । त्यहीकारण यस पदमा बस्ने व्यक्ति विश्वकै शक्तिशाली हुन्छन् ।

अमेरिकामा राष्ट्रपतिको चुनावमा करिब डेढ वर्षदेखि चल्ने एक लामो प्रक्रिया हो । अमेरिकामा राष्ट्रपतिका लागि डेमोक्रेटिक र रिपब्लिकन पार्टीबीच प्रतिस्पर्धा हुन्छ । अमेरिकाको नयाँ राष्ट्रपतिमा वर्तमान उपराष्ट्रपति कमला ह्यारिस डेमोक्रेटिक पार्टीबाट र पूर्वराष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्प रिपब्लिकन पार्टीबाट चुनावी मैदानमा छन् ।

हुन त अमेरिकामा ग्रीन पार्टी र पिस एन्ड फ्रिडम पार्टी पनि छन् । तर यी नाम मात्रै हुन्, यिनको अमेरिकी राजनीतिमा कुनै प्रभाव छैन ।

कसरी छानिन्छन् उम्मेदवार ? अमेरिकामा सबैभन्दा पहिले दुई दलले आफ्ना उम्मेदवार चुन्नु पर्छ । जसका लागि दुई चुनावी विधि छन् । पहिलो प्राइमरी र दोस्रो कक्स निर्वाचन विधि ।

अमेरिकी राष्ट्रपतिका लागि एउटा पार्टीमा कयौँ दावेदार हुन्छन् । पार्टीले आफ्नो उम्मेदवार छान्न पहिले प्राइमरी चुनाव गराउँछन् । यो विधिमार्फत प्राय हरकैजसो राज्यमा चुनाव हुन्छ । केहीमा भोटिङ हुन्छ भने केहीमा डिबेट (बहस) बाट पनि उम्मेदवार चयनको प्रक्रिया चलाइन्छ ।

केही राज्यमा प्राइमरी चुनाव खुला हुन्छ । तर केहीमा पार्टीका सदस्यहरूबीच मात्रै मतदान गराइन्छ । पार्टीका सदस्यहरू मात्रै सहभागी हुने विधि जसलाई क्लोज प्राइमरी चुनाव पनि भनिन्छ ।

दोस्रो विधि भनेको कक्स हो । जसमार्फत हुने चुनावमा पार्टीका सदस्यमात्रै तोकिएको सार्वजनिक स्थानमा भेला भएर मत हाल्छन् । पार्टीका सदस्यहरूले यस क्रममा आफूलाई मत परेको नेतालाई मत दिन्छन् । जसको पक्षमा धेरै मत जान्छ ऊ उम्मेदवार चुनिन्छ । कहीं कहीं चुनावमा नगएर सर्वसम्मत निर्णय पनि हुन्छ ।

यी दुवै प्रक्रिया राजनीतिक दलहरूले आन्तरिक रुपमा गर्छन् । यी आन्तरिक चुनावबाट उम्मेदवारहरूले पार्टीको समर्थन लिन्छन् ।

प्राइमरी र कक्स चुनावी प्रक्रिया सकिएपछि 'नेशनल कन्भेन्सन प्राइमरी'मा लगिन्छ । माथिका दुवै विधि सकिएपछि दलहरूले 'नेशनल कन्भेन्सन' गर्छन् ।

जुन बहसका लागि पार्टीका सबै समर्थक र ठूला नेता पनि सहभागी हुन्छन् । जसमा पार्टीका प्रतिनिधि अर्थात् डेलिगेट्सको समर्थनका आधारमा आधिकारिक रुपमा आफ्नो उम्मेदवार घोषणा गरिन्छ ।

यस पटक रिपब्लिकन पार्टीले भिस्कन्सिनमा नेशनल कनभेन्सन गरेको थियो । रिपब्लिकन पार्टीका देशभरबाट जम्मा डेलिगेट्स २४ सय २९ जना थिए । यस्तोमा राष्ट्रपतिको उम्मेदवार बन्न बहुमत अर्थात्

१२१५ डेलिगेट्सको समर्थन चाहिएको थियो । यस्तोमा डोनाल्ड ट्रम्पले सजिलै बहुमत हाँसिल गरे ।

उता डेमोक्रेटिक्स पार्टीको कन्भेन्सन शिकागोमा गरिएको थियो । जसमा तीन हजार ९४९ जना डेलिगेट्स थिए । त्यहाँ बहुमतका लागि एक हजार ९७६ जनाको समर्थन चाहिन्थ्यो । यस्तोमा वर्तमान राष्ट्रपति जो बाइडेनलाई ३९ सय डेलिगेट्स अर्थात् करिब शतप्रतिशतको समर्थन मिलेको थियो । तर चुनावी प्रक्रियामा रिपब्लिकनमा डोनाल्ड ट्रम्पसँगको बहसमा पछि परेपछि स्वास्थ्यको कारण देखाउँदै बाइडेन दोस्रो पटकका लागि राष्ट्रपति पदको दौडबाट बाहिरिए ।

त्यसबेला आफ्नो समर्थन उनले उपराष्ट्रपति कमला ह्यारिसलाई दिए । तर उनले यसका लागि डेमोक्रेटिकका डेलिगेट्सको समर्थन पनि जुटाउनु परेको थियो ।

चुनावी प्रक्रिया 'इलेक्टोरल कलेज' विश्व महाशक्ति अमेरिकामा जम्मा ५० वटा राज्य छन् । यिनमा ४८ राज्य एकअर्काको भूगोलसँग जोडिएका छन् । तर अलास्का र हवाई राज्य भने अमेरिकाको मुख्य भूमिबाट सयौँ किलोमिटर बाहिर छन् ।

अलास्का अमेरिकी राजधानी वासिङ्टन डीसीबाट करिब ६ हजार किलोमिटर टाढा अवस्थित छ । यसलाई अमेरिकाले रुससँग किनेको थियो । यो रसियन मूख्य भूमिबाट नजिकको दूरीमा पनि छ ।

उता हवाई राज्य प्रशान्त महासागरको एक द्वीप हो । यो राजधानी वासिङ्टनबाट ३ हजार किलोमिटर टाढा समुद्रमाथि अवस्थित छ ।

अमेरिकाका यी ५० राज्यबाट दुई प्रकारका सदस्य चुनिएर अमेरिकी कांग्रेसमा जान्छन् । पहिलो सिनेट र दोस्रो हाउस अफ रिप्रिजेन्टेटिभ ।

सिनेटमा हरेक राज्यबाट दुईजना प्रतिनिधि चुनिन्छन्, चाहे राज्य साना हुन् या ठूला । सिनेटमा जानेको संख्या जम्मा १०० हुन्छ ।

हाउस अफ रिप्रिजेन्टेटिभको संख्या ४३५ छ । यसमा तीनजना प्रतिनिधि वासिङ्टनबाट चुनिन्छन्, यो राजधानी सहरबाट राज्यकै दर्जाअनुसार तीन प्रतिनिधि हाउस अफ रिप्रिजेन्टेटिभमा जान्छन् ।

यसरी सिनेट र हाउस अफ रिप्रिजेन्टेटिभका सदस्यको संख्या जोड्दा जम्मा ५३८ हुन आउँछ । यी दुवै सदनबाट अमेरिकाको राष्ट्रपति चुनिन बहुमत अर्थात् २७० मत ल्याउनु आवश्यक हुन्छ ।

अमेरिकाका सबै ५० राज्यमा जनसंख्यासहितका आधारमा हाउस अफ रिप्रिजेन्टेटिभ अर्थात् 'इलेक्टर्स'को संख्या निर्धारित गरिएको हुन्छ । उदाहरणका लागि जनसंख्यामा सबैभन्दा ठूलो अमेरिकी राज्य क्यालिफोर्निया हो । जसको जनसंख्या करिब ३ करोड ९३ लाख छ । यो राज्यबाट ५५ जना हाउस अफ रिप्रिजेन्टेटिभ अर्थात् 'इलेक्टर्स' चुनिन्छन् ।

त्यसैगरी टेक्सासबाट ३९, फ्लोरिडाबाट ३८ र नर्थ डकोडा ३ जना चुनिन्छन्, यसरी ५० वटै राज्यबाट चुनिनेहरूलाई 'इलेक्टर्स' कलेज पनि भनिन्छ । यस व्यवस्थालाई सन् १७८७ मा अमेरिकी चुनाव प्रणालीमा जोडिएको थियो ।

यी 'इलेक्टर्स' खासमा अमेरिकी राष्ट्रपतिका प्रतिनिधिका रुपमा हुन्छन् । अमेरिकी जनताले यिनलाई चुनेर नयाँ राष्ट्रपति निर्वाचित गराउन पठाउँछन् ।

'विनर टेक अल' अमेरिकी चुनावी प्रक्रियामा सबैभन्दा जटिल प्रक्रिया हो 'विनर टेक अल ।' यसले जुनसुकै बेला पनि राष्ट्रपतिको चुनावमा खेल बदलिदिन सक्छ । किनकि,

अमेरिकी राष्ट्रपतिको चुनाव प्रत्यक्ष प्रणालीमा हुँदैन । नेपालमा सांसद चुनेपछि तिनीहरूबाट प्रधानमन्त्री चुने जस्तै प्रक्रिया अमेरिकी राष्ट्रपतिमा पनि लागू हुन्छ ।

अमेरिकी जनताले पहिले हरेक राज्यबाट आफ्ना 'इलेक्टर्स' चुन्छन् त्यसपछि ती 'इलेक्टर्स'ले राष्ट्रपति र उपराष्ट्रपति चयन गर्छन् ।

तर यसमा अझै खेल हुन्छ । यदि ३८ जना 'इलेक्टर्स'को कोटा रहेको राज्यमा कुनै दलले २० 'इलेक्टर्स' जित्यो भने सबै ३८ 'इलेक्टर्स' उक्त पार्टीको भएको मानिन्छ ।

यसमा हरेक राज्यबाट छानिएका जम्मा 'इलेक्टर्स'मध्ये बहुमत संख्या आफ्नो पक्षमा पार्ने दलले सबै 'इलेक्टर्स'आफ्नो पोल्तामा पाउँछ । अर्को दलका लागि उक्त राज्यबाट 'इलेक्टर्स'संख्याको गणना हुँदैन ।

उदाहरणका लागि फ्लोरिडामा रहेका ३८ 'इलेक्टर्स'मा रिपब्लिकन पार्टीले आधाभन्दा बढी अर्थात् २० 'इलेक्टर्स' जित्यो भने ती सबै ३८ 'इलेक्टर्स' डोनाल्ड ट्रम्पको पक्षमा गनिन्छन् ।

यस्तोमा कमला ह्यारिसको पार्टीका 'इलेक्टर्स' उक्त राज्यबाट कोही पनि गनिँदैनन् । यही प्रावधानका कारण कयौँ पटक कम भोट पाउने पनि अमेरिकाको राष्ट्रपति भएका छन् । डोनाल्ड ट्रम्प सन् २०१६ मा राष्ट्रपति चुनिँदा पनि यस्तै भएको थियो । तर यो नियम अमेरिकाका ४८ राज्यमा मात्रै लागू हुन्छ ।

'इलेक्टर्स'ले चुन्छन् राष्ट्रपति नोभेम्बर ५ मा हुने निर्वाचनको एक महिनापछि डिसेम्बरमा 'इलेक्टर्स'ले राष्ट्रपतिका लागि भोट हाल्छन् । यसको गणना अमेरिकी कांग्रेसले गर्छ । त्यसका लागि ५३८ 'इलेक्टर्स'बाट २७० 'इलेक्टोरल कलेज' दुईमध्ये एक उम्मेदवारले ल्याउनुपर्छ ।

त्यसपछि जनवरीमा अमेरिकाका दुवै सदनको बैठक बोलाएर विजेता घोषित गरिन्छ । साधारणतया जसले धेरै लोकप्रिय मत ल्याउँछ, त्यही नै राष्ट्रपति हुन्छ । तर अमेरिकाको चुनावमा कयौँ पटक लोकप्रिय मत कम ल्याउने व्यक्ति राष्ट्रपति पदमा पुगेका छन् ।

लोकप्रिय मत धेरै ल्याए पनि २७० इलेक्टोरल ल्याउन नसक्दा राष्ट्रपति नभएको उदाहरण छ । यसरी विजेता 'अलटेक नियम'मार्फत घोषित गरिन्छ ।

निर्णायक 'स्विड स्टेट' अमेरिकी निर्वाचनमा ४३ वटा राज्यको मत कसलाई कता जान्छ भन्ने करिब टुंगो भइसकेको छ । यी राज्यलाई निलो र रातोमा चित्रित गरेर दुई उम्मेदवारको मतको हिसाब किताब पनि अहिले भइरहेको छ ।

तर यी बाहेकका सात राज्यको मतले ट्रम्प र ह्यारिसको भविष्य निर्धारण गर्दैछन् । अहिले त्यहीकारण सबैको नजर अमेरिकाका सात स्विङ्ग राज्यमा टिकेको छ ।

यहाँ कमला ह्यारिस र डोनाल्ड ट्रम्पबीच कडा टक्कर चलिरहेको छ । यही कारण दुवै प्रत्यासी अहिले आफ्नो पूरा शक्ति यी राज्यमा लगाएका छन् ।

रिपब्लिकन र डेमोक्रेटिक पार्टीले सबैभन्दा शक्ति र मिहिनेत पेन्सिलभेनियामा लगाएका छन् । यो राज्यमा जम्मा १९ इलेक्टोरल सिट छन् ।

यहाँ पछिल्लो २८ वर्षमा केवल एक पटक रिपब्लिकनलाई जित्न मिल्नेको छ । उता नार्थ क्यारोलिनाले डेमोक्रेटिक पार्टीको संकट बढाएको छ । अन्तिम पटक सन् २००८ मा डेमोक्रेट उम्मेदवारका रुपमा यहाँ बराक ओबामाले जित्न निकालेका थिए । त्यसपछिका तीन चुनावमा रिपब्लिकन पार्टीलाई जित्न मिल्नेको छ । स्विड राज्यमा जित्ने नै यस पटक पनि राष्ट्रपतिको कुर्सीमा पुग्नेछन् ।

स्विड स्टेट: भिस्कन्सिन, एरिजोना, नेभादा, नर्थ क्यारोलिना, जर्जिया, मिशगन र पेन्सिलभेनिया

को बन्न पाउँछ राष्ट्रपति ? अमेरिकाको राष्ट्रपति हुन मुख्य तीन शर्त निर्धारण गरिएका हुन्छन् ।

पहिलो, अमेरिकामा जन्मिएको हुनुपर्छ । दोस्रो, उमेर कम्तीमा पनि ३५ वर्ष हुनुपर्छ ।

तेस्रो, अमेरिकामा कम्तीमा १४ वर्षदेखि बसेको हुनुपर्छ ।

अमेरिकी राष्ट्रपति निर्वाचनमा मतदाता हुन पनि निश्चित शर्त तय गरिएको छ ।

पहिलो, अमेरिकाको नागरिक हुनुपर्छ । दोस्रो, उमेर १८ वर्षभन्दा माथि हुनुपर्छ, तेस्रो, जुन राज्यमा भोट दिने हो, त्यहाँ दर्ता भएको हुनुपर्छ ।

को हुन् नेपालका पहिलो फोटोग्राफर ?

काठमाडौँ । अहिलेको समयमा फोटोग्राफर बन्नका लागि महँगो क्यामेरा नै हुनपर्छ भन्ने हुँदैन । सीप जानेको व्यक्तिले सामान्य फोनबाटै स्तरीय फोटो खिच्न सक्छन् । सबैको हात हातमा फोटो खिच्न सकिने स्मार्ट फोन छन् । नेपालमा यसरी हात हातमा फोन पुगेको एक दशक बढी भइ सकेको छ ।

तर, नेपालको इतिहासमा फोटोग्राफीको सुरुवात कसले र कसरी गरेका होलान् ? आज हामी त्यसैबारे चर्चा गर्दैछौं:

नेपालमा फोटोग्राफीको विकास नेपालको फोटोग्राफी इतिहासमा फोटो खिच्ने क्यामेराको प्रवेश गराउने राणा प्रधानमन्त्री जङ्गबहादुर राणा हुन् भनेर उल्लेख गरिएको पाइन्छ । सन् १८५० मा उनी युरोप भ्रमणमा गएको बेला फोटो खिच्ने क्यामेरा नेपालमा ल्याएको कुरा उल्लिखित छ ।

तर, उक्त क्यामेराबाट खिचिएको फोटो कुन हो भन्ने स्पष्ट छैन । किनभने त्यस क्यामेराबाट खिचिएको भनिएको फोटो प्रकाशमा आएको छैन । नेपालमा फोटो खिचेर प्रकाशनमा ल्याउने पहिलो व्यक्ति बेलायतका नागरिक ब्लेरेन्स कोमिन टेलर थिए ।

उनी सन् १८६३ मा नेपाल भ्रमणमा आउँदा कान्तिपुर (हालको काठमाडौँ), भक्तपुर र ललितपुरका दरबार परिसर, त्यहाँको जनजातिका फोटोलगायत जङ्गबहादुर राणाका परिवारको फोटो खिचेका थिए ।

नेपालको सन्दर्भमा पहिलो नेपाली फोटोग्राफरका रूपमा डम्बर शमशेर राणा (सन् १८५८-१९२२) लाई मानिन्छ । उनले सन् १८७० मा भारत हुँदै नेपाल भ्रमणमा आएका युरोपेली फोटोग्राफरहरू बोर्न र सेफर्डबाट फोटोग्राफी सिकेका थिए । डम्बर शमशेर धीर शमशेरका छोरा हुन् । बाबुले दिएको पैसाको सदुपयोग गरी डम्बर शमशेरले दरबारमा फोटो स्टुडियो निर्माण गरेका थिए । धीर शमशेर भने प्रधानमन्त्री वीर शमशेरका भाइ हुन् ।

डम्बर शमशेरको फोटोग्राफीको सोखलाई उनका छोरा शमर शमशेर (सन् १८८३-१९५८)ले पनि अझालेका थिए । उनी नै नेपालको इतिहासका सबैभन्दा प्रभावशाली फोटोग्राफर मानिन्छन् । शमर शमशेरको फोटोग्राफी सम्बन्धी कामलाई उनका छोरा सुप्रसिद्ध नाटककार एवम् कलाकार बालकृष्ण समले पनि निरन्तरता दिएका थिए । अर्थात् बालकृष्ण शमका हजुरबा डम्बर शमशेर नै नेपालका पहिलो फोटोग्राफर मानिन्छन् ।

सन् १८७० सम्म सर्वसाधारण जनताले फोटो खिच्ने अवसर पाएका थिएनन् । पछि मात्र आएर डम्बर शमशेर र गेहेन्द्र शमशेर (वीर शमशेरका छोरा एवं नेपालको पहिलो वैज्ञानिक) को दयाले दरबार बाहिरका सर्वसाधारण व्यक्ति पूर्णमान चित्रकार (सन् १८६३-१९३९) ले फोटोग्राफी कला सिक्ने अवसर पाएका थिए ।

राणाहरूबाट नै प्रोत्साहन पाएर फोटोग्राफी सम्बन्धी तालिम हासिल गर्ने सन्दर्भमा उनी सन् १८८० मा कलकत्ता पुगेका थिए । त्यहाँ उनले बङ्गाली फोटोग्राफर नील मधवा दीनबाट सीप सिकेका थिए । कलकत्ताबाट फर्किएपछि उनले आफ्ना दाजु दीर्घमान चित्रकारलाई पनि फोटोग्राफी सिकाएका थिए । दीर्घमानलाई चन्द्र शमशेरले सिंहदरबारमा कला विभागमा जागिर समेत दिएका थिए । सन् १९०८ मा चन्द्र शमशेर युरोप भ्रमणमा जाँदा दीर्घमानले पनि जाने अवसर पाएका थिए । उनले युरोपबाट क्यामेरा र फोटोग्राफीका सामान पनि ल्याउने अवसर पाएका थिए । उनले काठमाडौँ भीमसेनस्थान स्थित आफ्नै घरमा फोटोग्राफी स्टुडियो सञ्चालन गरेका थिए । उनले आफ्ना छोरा गणेशमान चित्रकारलाई पनि फोटोग्राफी सम्बन्धी तालिम दिएर यस विधामा व्यावसायिक रूपमा निरन्तरता दिन लगाएका थिए ।

रोयल फोटोग्राफरका रूपमा प्रसिद्धि पाएका गणेशमान चित्रकार पश्चात् उनका छोराहरू पुष्प चित्रकार र किरणमान चित्रकारले स्टुडियो सन्हालेका थिए । किरणमान चित्रकारले आफ्ना पूर्वजले थालेका फोटोग्राफी व्यवसायलाई हालसम्म पनि निरन्तरता दिई 'गणेश स्टुडियो' सञ्चालन गर्दै आएका छन् ।

पुष्प चित्रकार लामो समयसम्म पुरातत्व विभागमा वरिष्ठ फोटोग्राफरका रूपमा सेवारत रही हाल अवकाश जीवन बिताइरहेका छन् र किरण चित्रकार हाल नेपाल टेलिभिजनमा वरिष्ठ क्यामेराम्यानका रूपमा कार्यरत छन् । नेपालको फोटोग्राफीको इतिहासमा पहिलो व्यावसायिक फोटोग्राफरका रूपमा पूर्णमान र दीर्घमान बन्धुको नाम अङ्कित रहेको छ ।

खल्लीभिन्न रहेको फोनमा समेत सिग्नल

काठमाडौँ । स्पष्ट रूपमा आकाश नदेखिएको अवस्थामा समेत स्पेसएक्सको आउँदै गरेको सेलुलर स्टारलिङ्ग सेवाको सिग्नल प्राप्त गर्न सकिने भएको छ । खल्लीमा रहेको फोनमा समेत उक्त स्याटलाइट प्रविधिले सञ्चार गर्न सक्ने स्पेस एक्सको स्याटलाइट इन्जिनियरिडका वरिष्ठ निर्देशक बेन लङ्गमायरले बताएका हुन् ।

लङ्गमायर स्पेस एक्सको डाइरेक्ट-टु-सेल स्टारलिङ्ग सेवाको परीक्षण गर्दै आएका छन्, जसले भित्र समेत काम गर्ने कुरा कम्पनीले यस अघि नै निश्चित गरिसकेको छ । आइतवार लङ्गमायरले एक्समा एक पोस्टमार्फत थप विवरण राख्दै भनेका छन्, “म मेरो अधिकांश परीक्षण भित्र तथा मेरो डिनर टेबलमा गरिरहेको हुन्छु, जुन भ्याल नजिकै छ ।”

“आकाशमा रहेको स्याटलाइटसँग सिधा नजरभन्दा बाहिर हुने गरी खल्लीमा रहेको अवस्थामा र टेस्ला गाडीभित्र समेत स्पेसएक्स डीटीएक्स डाइरेक्ट टु सेले) काम गर्छ । जहाँसम्म मलाई लाग्छ कि मानव शरीरले सिग्नललाई थप कमजोर बनाउँछ ।”

यो विवरणबाट सेलुलर स्टारलिङ्ग स्याटलाइटको सम्भावित क्षमताको थप फलक मिल्छ, जसले भ्वाइस कल र इन्टरनेट डाउनलोडको सुविधा दिनुभन्दा पहिला टेक्स्ट मेसेजलाई सपोर्ट गर्छ । नेटवर्कको पहुँच नरहेका स्थानमामा सेलुलर मोबाइल सेवा उपलब्ध गराउन दूरसञ्चार सेवा प्रदायकलाई सघाउने गरी स्पेसएक्सले प्रविधि विकास गरिरहेको छ, जुन प्रायः दुर्गम भूभागहरूमा उपलब्ध हुनेछ ।

सेलुलर स्टारलिङ्ग सेवाको व्यावसायिक सञ्चालनका लागि कम्पनी एफसीसी (सङ्घीय सञ्चार आयोग) को अनुमतिको पर्खाईमा छ । हुरिक््यान आँधीबाट पीडितको सहयोगार्थ उक्त एजेन्सीले स्पेस एक्सलाई सेलुलर स्टारलिङ्ग स्याटलाइटका लागि टेक्स मेसेजको इमर्जेन्सी अनुमति दिएको छ, टी-मोबाइलका सीईओका अनुसार यसमार्फत लाखौँ मेसेज डेलिभर भइसकेका छन् ।

एउटा छुट्टै पोस्टमा लङ्गमायरले भनेका छन्, “२४ घण्टाभित्रै हुरिक््यान प्रभावित क्षेत्रमा इमर्जेन्सी एसएमएस सक्रिय पारिएको थियो ।” “मलाई लाग्छ भविष्यमा हामी त्यसलाई घटाएर दश मिनेटमै पृथ्वीको कुनै पनि ठाउँ (५८ डिग्री उत्तरदेखि ५८ डिग्री दक्षिण अल्तिच्युड) मा सेवा उपलब्ध गराउन सक्छौं,” उनले अगाडि थपेका छन् ।

थिमि टाइम्स

— छिमेकी तथा आफना साथीभाइको निन्दा गर्ने बानी परापूर्व कालबाटै मानिसको मनोरंजनको विषय बन्दै आएको छ ।

- प्रेमचन्द

सम्पादकीय

भ्रष्टाचार र दण्डहीनताविरुद्ध शुद्धीकरण अभियान

देशमा भ्रष्टाचार र दण्डहीनताले प्रश्रय पाइरहेको विषय दलका शिर्षस्थ नेताहरु देखि आम जनसमुदायसम्म चिन्तित बनिरहेको छ । तर देशमा मौलाउँदै गएको यस प्रकारको बेथितिका विरुद्ध भने कही कतैबाट ठोस निकासको पहल हुने गरेको देखिदैन । राजनीतिक दल र तिनका नेताहरु सत्ताबाट बाहिर प्रतिपक्षमा रहँदा देख्ने बेथिति सत्ता प्राीत हुनासाथ भने देशमा सुशासन नै देख्ने गर्दछ । यही नै बर्तमानमा नेपालको लागि विडम्बना बन्ने गरेको छ ।

अहिले देशमा सहकारीको रकम अपचलन गरेको अभियोगमा दलकै प्रभावशाली नेताहरुको संलग्नताले देशमा भ्रष्टाचार, बेथिति बढीरहेको देखाउँछ । तर सरकारी निकाय यो विषयमा मौन रहने गरेको छ । प्रहरी प्रशासन कारवाहीको लागि अनुसन्धानमा केन्द्रीत रहेको छ भने सामाजिक सञ्जाल र संचार माध्यमहरुमा राजनीतिक दल र तिनका नेताहरु प्रति आम जनसमुदायमा रुष्ट रहेको देखिन्छ । तर पनि राजनीतिक दल, तिनका नेताहरु र सरकारी संयन्त्रमा रहेका सरोकारवालाहरुसमेत देशमा मौलाउँदै गएको विकृति र विसंगति हटाउने कार्यमा कुनै ठोस कदम चाल्न सकेको देखिदैन । अर्थात् ती देशमा देखिएको समस्या निराकरणले आफ्नै फस्ने डरले पनि सरोकारवाला निकाय मौन रहेको आम जनसमुदायको आंकलन छ ।

यही व्यवहारवादले प्रमुखता पाएपछि राजनीतिमा पनि सिद्धान्तमात्र होइन आदर्शसमेत गौण हुनपुग्य । तैपनि, औसत राजनीतिकर्मिले समेत प्रायः नैतिकताको ख्याल राख्नेगरेको देखिँदै आएको छ । नेपालको राजनीतिमा भने सिद्धान्तसँगै 'नैतिकता' पनि गौण बन्न गएको देखियो । राजनीतिक दलका नेतालाई जसरी सजिलो हुन्छ कानुन, नियम र नैतिकताको अर्थ त्यस्तै लगाउने गर्छन् ।

अहिले संसद्का दुई प्रमुख दल नेपाली कांग्रेस र नेकपा (एमाले)ले सत्ता साभेदारी गरेका छन् । यतिबेला कांग्रेस र एमालेका शीर्ष नेताले चाहने हो नेपालको राजनीतिलाई अपवित्र व्यवहारवादबाट मुक्त बनाउन सक्छन् । यथार्थमा संसद्‌लगायत राजनीतिक जीवनमा व्याप्त भ्रष्टाचार, मर्यादाहीनता तथा अस्वस्थ प्रवृत्ति समाप्त पार्न यो अत्यन्त उपयुक्त समय पनि हो । बलियो सरकार भएका बेला राजनीतिक भ्रष्टाचार र विकृति, विसंगतिविरुद्ध शुद्धीकरण अभियान चलाउन सके नेपालको लोकतन्त्र नै परिष्कृत र परिपक्व हुनेछ ।

यसका लागि राजनीतिक अठोट गरी नैतिक विवादमा परेका सबैलाई आआफ्नो पदबाट राजीनामा गराएर संसद् शुद्धीकरण अभियान चलाउनुपर्छ । जनप्रतिनिधिहरुबाट सुरु गरिने शुद्धीकरण अभियानले समाजका सबै अङ्ग र क्षेत्रलाई स्वच्छ बनाउन सक्छ ।

नेपाली कांग्रेसका केन्द्रीय उपसभापति धनराज गुरुङ पनि अहिले सहकारी ठगीको विवादमा मुछिएका छन् । यद्यपि, उनले सहकारी ठगीमा आफ्नो संलग्नताको संसदीय छानबिन गर्ने प्रस्ताव पनि राखेका छन् । स्मरणीय छ यस्तै मामिलामा तत्कालीन गृहमन्त्री तथा राष्ट्रिय स्वतन्त्रता पार्टीको अध्यक्ष रवि लामिछानेविरुद्ध छानबिन समिति बनाउन कैयौँ दिन संसद् नै अवरुद्ध नै भएको थियो ।

संसदीय मर्यादाको चिन्ता नै छ भने धनराज गुरुङले पनि कम्तीमा पार्टीको उपसभापतिबाट राजीनामा गर्नु उचित हुनेछ । गुरुङको राजीनामाले राजनीतिमा नैतिक मर्यादाको स्थापना हुनेछ भने रवि लामिछानेमाथि पनि नैतिक दबाब पर्नेछ । नेपाललाई भ्रष्टाचार र दण्डहीनताको दलदलबाट मुक्त गर्ने हो जनप्रतिनिधिहरुबाटै शुद्धीकरण अभियान सुरु गरियोस् । त्यसपछि देखिने नैतिक राजनीतिको स्वच्छ अभ्यासले नेपालमा लोकतन्त्र चरितार्थ हुनेछ ।

कसले लेख्ने सीमान्तकृतको इतिहास ?

● राजकुमार दिक्पाल

‘छोइछिटो हाल्नु पर्ने अछूत’ र ‘छोइछिटो हाल्नु नपर्ने अछूत’ भनी कानुनी रुपमा तोकेरै छुवाछूतलाई मुलुकी ऐनले मान्यता दियो भने ‘मासिन्या मतुवाली’ र ‘ नमासिन्या मतुवाली’ भनेर समुदायमा अर्को विभेदको पर्खाल पनि मुलुकी ऐनले नै खडा

सामाजिक र भौगोलिक विविधताले नेपालको सौन्दर्य भरिपूर्ण छ तर यहीं विविधताभित्र अनेकौँ असमानता पनि छन् । ती असमानतालाई विभिन्न कोणबाट निरुपण गर्न प्राज्ञिक माध्यमबाट पनि प्रयास थाल्नुपर्ने ठूलो आवश्यकता छ । विकास र शान्तिका लागि सामाजिक असमानता ठूलो बाधक हो ।

समततामूलक समाज निर्माणका लागि विगतमा भएका कमजोरीको इतिहास बटुलेर त्यसलाई निफल्न जरुरी छ । विगतमा राज्यबाटै ऐन निर्माणका क्रमबाट भएका कमीकमजोरीले कतिपय जातिगत र सामाजिक समूह अहिले पनि सीमान्तकृत अवस्थामा गुञ्जिएका छन् । त्यसैले सीमान्तकृतको छुट्टै इतिहास लेखनको क्षेत्रले पनि यथोचित प्रोत्साहन पाउन सकेन । नेपालको इतिहास भनेकै राजा महाराजाको गाथा हो भन्ने धारणालाई चिर्न पनि अब सीमान्तकृतको इतिहास लेखनले उचित वातावरणको खोजी गरिरहेको यस प्रसङ्गमा स्मरणीय छ ।

नेपालको इतिहास लेखन तत्कालीन इष्ट इन्डिया कम्पनीका कर्णेल विलियम कर्कप्याट्रिकले सन् १८११ (विसं १८६८) मा प्रकाशित गरेको ‘ एन एकाउन्ट अफ द किङ्डम अफ नेपाल’ नेपालका बारेमा लेखिएको पहिलो इतिहासको पुस्तक हो । उनी १८४९ सालमा नेपाल आएका थिए । एक महिना जति नेपाल बस्दा उनले जे जति टिपोट गर्न भ्याए, त्यसैलाई उनले पुस्तकका रुपमा प्रकाशित गरे । त्यसको आठ वर्षपछि फ्रान्सिस ह्यामिल्टनले ‘एक एकाउन्ट अफ द किङ्डम अफ नेपाल’ (सन् १८१९) प्रकाशित गरे । नेपालको इतिहास लेखिएको यो दोस्रो पुस्तक हो ।

नेपालमा इस्ट इन्डिया कम्पनीको रेजिडेन्स खुलेपछि ह्यामिल्टन एक चिकित्सकका रुपमा नेपाल आएका थिए । त्यही मौकामा उनले नेपालको इतिहास बटुलेर पुस्तकको आकार दिए । विदेशी लेखकले नेपालको इतिहास प्रकाशित गरेको एक सय तीन वर्षपछि १९७९ सालमा बल्ल एक नेपाली लेखक अम्बिकाप्रसाद उपाध्ययले ‘नेपालको इतिहास’ प्रकाशित गरे । भारतमा रहेर कानुनविद्का रुपमा काम गरिरहेको बेला उनले यो पुस्तक प्रकाशित गर्दा चन्द्रशमशेरले नेपालको शासन चलाइरहेका थिए । ‘नेपाल देशका अधिपति’, ‘विष्णुको अंश’ आदि विशेषणका साथ चन्द्रशमशेरलाई नै समर्पण गरिएको यो पुस्तक राणाहरुको प्रशंसाले भरिएको छ ।

राणाकालजस्तो त्यो अन्धकार युगमा पुस्तक प्रकाशित गर्नु एक जोखिमपूर्ण काम थियो । त्यस्तो जोखिमपूर्ण समयमा प्रा तोत्रराज पाण्डे र पं नयराज पन्त मिलेर २००४ साल ‘नेपालको सङ्क्षिप्त इतिहास’को प्रकाशन भयो । त्यहीँ बेला भारतमा आएको नवज(गारणले त्यहाँ रहेका नेपालीलाई पनि प्रभाव पारेको थियो । त्यसैबेला दार्जिलिङमा सूर्यविक्रम ज्ञवालीले द्रव्य शाह र पृथ्वीनारायण शाहको इतिहास लेखेका ज्ञवालीले ‘ भानुभक्तको जीवनी’, ‘अमर सिंह थापा’, ‘वीर बलभद्र’ जस्ता इतिहास पनि लेखे । भानुभक्त आचार्य, अमरसिंह थापा, बलभद्र कुँवरहरु कुनै राजा महाराजा होइनन् । भुइँबाट उठेर देशको सेवा गर्ने यी व्यक्तित्वहरुको इतिहासको लेखनले त्यसबेले इतिहास राजा महाराजाहरुको मात्रै हुँदैनन् भन्ने मान्यता स्थापित हुन पुगेको थियो । राणाशासनकै समयमा सिक्किमको गान्तोकमा रहेर इमानसिंह चेम्जोङले ‘किरात इतिहास’ लेखेर इतिहास लेखनको क्षेत्रमा अर्को आयाम थपे । उनले जातिगत र सामाजिक समूहको पनि छुट्टै इतिहास लेख्न सकिन्छ भन्ने अवधारणा त्यसबेले प्रस्तुत गरेका थिए तर त्यसपछि लेखिएका इतिहासहरु राजा महाराजाकै सेरोफेरोबाट खासै मुक्त हुन सकेको देखिँदैन ।

सीमान्तकृत समूह राजा जयस्थिति मल्लको थितिलाई नेपालको प्रारम्भिक कानुनको प्रारुप मानिएको छ । विसं १९१० मा जङ्गबहादुरले बनाएको मुलुकी ऐन नै नेपालको पहिलो लिखित कानुन हो । यो ऐनले नेपालका जाति र सामाजिक समूहलाई विभेदयुक्त ढङ्गले विभाजित गरेर एउटै अपराधमा जातिअनुसार कसैलाई धेरै र कसैलाई कम सजाय दिने व्यवस्था गर्‍यो ।

‘छोइछिटो हाल्नु पर्ने अछूत’ र ‘छोइछिटो हाल्नु नपर्ने अछूत’ भनी कानुनी रुपमा तोकेरै छुवाछूतलाई मुलुकी ऐनले मान्यता दियो भने ‘मासिन्या मतुवाली’ र ‘ नमासिन्या मतुवाली’ भनेर समुदायमा अर्को विभेदको पर्खाल पनि मुलुकी ऐनले नै खडा गर्‍यो । आज यिनै जाति तथा समुदाय सीमान्तकृत अवस्थामा छन् । विगतमा गरिएका यस्ता कमीकमजोरीले कतिपय जाति तथा समुदाय सीमान्तकृत अवस्थामा छन् । उनीहरु आर्थिक, सामाजिक, शैक्षिकजस्ता सबै क्षेत्रमा पछौँटेपन र अवसरविहीनताको सिकार बनेका छन् ।

उनीहरुको इतिहास पनि न्यायोचित ढङ्गले लेख्नु त कता हो कता, अग्रज इतिहासकारले यसप्रति गम्भीर भएर विचार गर्ने चेष्टासमेत गरेको पाइँदैन । त्यसैले पनि इतिहास भनेकै राजा महाराजाको गाथा भन्ने धारणा बलियो रुपमा स्थापित हुन पुगेको हो । यसले इतिहास विद्यालाई नै न्याय गरेको ठहर हुँदैन ।

इतिहासको स्रोत लिखित दस्तावेज नै इतिहासको मूल स्रोत हो । इतिहास भनेको विगतको घटनाको प्रामाणिक लेखन र प्रस्तुति हो । विगतमा लेखिएर सुरक्षित रुपमा राखिएका दस्तावेजहरुका आधारमा प्रामाणिक इतिहास लेखिन्छ । यसैगरी, सम्बन्धित घटनाका साक्षीले व्यक्त गरेको धारणाहरु पनि इतिहासका प्रमाणहरु हुन् ।

सीमान्तकृत समुदायको इतिहास लेखनको मूल समस्या भनेकै उनीहरूसँग सम्बन्धित लिखित दस्तावेजको अभाव हो । सीमान्तकृत समुदायमा अहिले पनि लेखन तथा दस्तावेजीकरणको अभाव छ,भने विगतमा लेखन र दस्तावेजीकरणको परम्परा नै थिएन । इतिहासको महत्वपूर्ण स्रोतका रुपमा रहेका शिलालेख, भोजपत्र, लालमोहर, इस्तिहार, मुद्रा आदि विगतमा राजा, मुख्तियार वा भारदारहरुबाट प्रसारित हुने गर्थे । यस्ता सामग्रीमा तत्कालीन समाजका कुलीन र अधिकारसम्पन्न वर्गका सवालले मूलरुपमा प्राथमिकता पाउने गर्दा पनि सीमान्तकृत समुदायको इतिहास लेखनमा समस्या आएको हो भन्ने निष्कर्ष निकाल्न सकिन्छ ।

नेपाली लेखकको कलमबाट इतिहास लेखनको परम्परा सुरु हुँदा सम्बन्धित लेखकले तत्कालीन समयका शासकको गुणगानका प्रशस्त कलमको मसी खर्च गरेको प्रसङ्ग माथि उल्लेख गरिसकिएको छ । नेपालमा राजतन्त्र सक्रिय रहँदासम्म पुराना ऐतिहासिक सामग्रीहरुको अध्ययनको पहुँच सहज पनि थिएन । यस्तो अहसज परिस्थितिमा राजदरबारको प्रतिकूल हुने गरी इतिहास लेख्नु जोखिमपूर्ण पनि थियो । त्यसैले नेपाली इतिहासकारहरुले सकेसम्म राजदरबारप्रति नरम भाषा प्रयोग गर्दै इतिहास लेख्दै जाँदा इतिहास भनेकै राजा महाराजाको गुणगान हो भन्ने प्रतीत हुन पुग्यो । यिनै कारणहरुले इतिहासकारहरुले सीमान्तकृतहरुको सवाललाई सीमान्तमा मात्र पारेनन्, यसप्रति उनीहरुको खासै ध्यानाकर्षण हुन सकेन । परिणाममा सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखिएन ।

हिजो सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखिएन भनेर अब लेखकहरुले कलम थन्क्याएर बस्न पनि भएन ।

सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखनको क्षेत्र व्यापक छ तर यसमा लेखन प्रयासहरु भने नगण्य छ । त्यसो त राजा महाराजाहरुबाट प्रसारित शिलालेख, लालमोहर, इस्तिहार, सनद आदिबाटै सीमान्तकृतहरुको ऐतिहासिक सवाल खोज्न नसकिने होइन । उदाहरणका लागि, तत्कालीन श्री ३ महाराज तथा प्रधानमन्त्री भीमशमशेरले १९८९ भदौ ६ मा जारी गरेको इस्तिहारलाई लिन सकिन्छ । यो इस्तिहारमा विगतमा तामाङ लेख्न नपाइने अवस्था रहेकामा अबदेखि भोटे नभनी तामाङ भनी लेख्ने बोलाउने गर्नु भन्ने उल्लेख छ । यसबाट विगतमा तामाङहरुले भोग्न परेको जातीय पहिचानकै इतिहासलाई खोतलखातल गर्न ठूलो सहयोग मिल्छ ।

यस्तै १८८८ कात्तिक सुदी १४ मा तत्कालीन राजाले दूधकोशी र बहादुरा खोला पूर्व र अरुण पश्चिम माझकिरातका तालुकदार हरूको नाममा जारी गरेको एक रुक्कामा राई, भूमिया, किराती, मुर्मी आदिका प्रत्येक घरबाट हरेक वर्ष जनावरको छाला अनिवार्य सङ्कलन गरी सरकारले सञ्चालन गरेको मेर्गेजिन अड्डामा दाखिल गर्न आदेश दिइएको छ । जनावरको छाला बुझाउन नसक्ने प्रत्येक घरबाट हरेक वर्ष दुई-दुई आनाको दरले दस्तुर उठाउन उल्लेख गरेकामा कामी र सार्कीको घरबाट आठ-आठ आना दस्तुर उठाउन आदेश दिइएको छ । यो आदेशबाट अहिले पनि दलित उत्पीडित अवस्थामा रहेका कामी र सार्कीहरुलाई राज्यबाट कस्तो आर्थिक उत्पीडन र शोषण परेको थियो भन्ने इतिहासको खोजी गर्न ठूलो सहयोग मिल्छ ।

कसले लेख्ने इतिहास ?

इतिहास अनुसन्धानमा हात वसिसकेका इतिहासकार हरूले सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखी दिए अत्युत्तम हुने थियो । अब इतिहास लेखनमा नाम चलेका र स्थापित इतिहासकारहरुले नै सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखिदिए त उनीहरुको नामसँगै सीमान्तकृतहरुको ऐतिहासिक सवालहरु सहज रुपमा स्थापित हुने थियो तर स्थापित इतिहासकार हरूले सीमान्तकृतहरुको इतिहासलाई आजसम्म त्यति महत्व दिएनन् । त्यसैले अब सीमान्तकृतहरु आफैँ आफ्नो इतिहास लेखनका लागि तयार हुनु नै एक उत्तम विकल्प हुन सक्छ । गौतम बुद्धको भनाइ छ, ‘अप्पो दीपो भवः’ अर्थात् आफ्नो दीपक आफैँ बन । आफ्नो इतिहासप्रति चिन्ता हुनेहरुले आफ्नो इतिहासको अन्वेषण र लेखन आफैँ गर्न तत्पर हुनुपर्छ । अरूको भर परेर हुँदैन । (लेखक इतिहास अध्ययनमा रुचि राख्ने पत्रकार हुन् ।) संचारकर्मीबाट

एमसीसी प्रसारण लाइन र टावर राख्ने जग्गाको मुआब्जा निर्धारणमा स्थानीय पदाधिकारीको दवाव

डोल्मा शेर्पा

संयुक्त राज्य अमेरिकाको सहयोगमा सञ्चालित मिलेनियम च्यालेन्ज कर्पोरेसन (एमसीसी) परियोजनाअन्तर्गत नुवाकोट जिल्लाको शिवपुरी गाउँपालिकामा प्रभावित नागरिकको माग तथा गुनासो सुनुवाइ नै नगरी एमसीसी प्रसारण लाइन र टावर राख्ने जग्गाको नापजाँच गरिएकोमा स्थानीयले आश्चर्य प्रकट गरेका छन् ।

एमसीसी कार्यन्वयन गर्ने नेपाल सरकारको निकाय एमसिए नेपालले काठमाडौँ जिल्ला बाहेक नौ जिल्लामा प्रसारण लाइन र टावर राख्ने जग्गा प्राप्तीका लागि सबै प्रक्रिया समाप्त भएको दावी गरिरहँदा नुवाकोट शिवपुरी गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा प्रभावितहरूले आफ्नो गुनासो सुनुवाई नै नगरेको आरोप लगाएका छन् ।

‘मेरो जग्गा पास गर्न मालपोत जाँदा रोकका रहेको थाहा पाएँ, यस अघि एमसीसीको टावर मेरो जग्गामा पर्छ भन्ने कुनै सूचना थिएन ।’ शिवपुरी गाउँपालिका वडा नम्बर ३की कार्यपालिका सदस्य सावित्री रिजालले भन्नु भयो- ‘जग्गा रोकका भएको एक वर्ष वितिसक्दा पनि यसको मुआब्जा तथा क्षतिपूर्तीको कुनै कुरा गरेका छैनन् । एमसीसीको मान्छेहरू आफैँ यसको प्रक्रिया कहिले सकिन्छ भन्नेमा स्पष्ट देखिदैन ।’

प्रसारण लाइनको ३१५ किलोमिटर भित्र शिवपुरी गाउँपालिकामा मात्र ४१ वटा टावर राखिने योजना रहेको छ । शिवपुरीको वडा नम्बर १, २, ५, ७ र ८ मध्ये सबै भन्दा धेरै वडानम्बर ५ मा १४ वटा टावर राखिने छ । काठमाडौँ शंखरापुर नगरपालिकाको वडानम्बर ३ लप्सीफेदी हुँदै सिन्धुपाल्चोकको मेलम्ची नगरपालिकाको १-४बाट शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रबाट नुवाकोटको शिवपुरी गाउँपालिकाबाट रातामाटे सव्स्टेशन तर्फ तानिने प्रसारण लाइनले निजी जग्गा र सामुदायिक वनहरू प्रत्यक्ष प्रभावित हुनेछन् ।

स्थानीय प्रभावितहरूले एकतर्फी रूपमा जग्गा अधिग्रहण भन्दा पनि कब्जा गरिएको आरोप लगाएका छन् । अहिले त्यस क्षेत्रमा प्रसारण लाइनको टावर राख्ने स्थान र कटानमा पर्ने रुख पहिचान गर्न नापजाँच सहित रुखहरूमा संकेत राखिने कार्य भइरहेको छ ।

स्थानीय पदाधिकारीहरूको अडान नुवाकोट शिवपुरी गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरूले अधिग्रहण गर्न लागिएको जग्गाको न्यायोचित मूल्य निर्धारण हुनु पर्ने अडान राख्नु भएको छ । गाउँपालिकाका अध्यक्ष गोविन्दप्रसाद थपलियाले परियोजनाले टावर राखिने जग्गाको मुआब्जा तथा क्षतिपूर्ती दिने भनिँएता पनि तारमुनिका जमिनका बारेमा केही नबोलिएकोमा आपत्ती प्रकट गर्नु भएको छ । प्रसारण लाइनमा परेका जग्गाधनीहरूसँग कुनै परामर्श नै नगरी

जग्गाको सर्वेक्षण र नापजाँच भइरहेकोमा पनि उहाँले असहमति प्रकट गर्नु भएको छ । तारमुनी ४६ मिटर चौडाको भोगाधिकारमा एमसीसी नेपालले कुनै पनि प्रकारको संरचना बनाउन नपाउने नीति बनाएको छ ।

जग्गा अधिग्रहणका लागि प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा मुआब्जा निर्धारण समिति गठन हुने प्रक्रिया भए पनि एक वर्ष देखि नुवाकोटमा समितिको बैठक बस्न सकेको छैन । समितिमा स्थानीय तहका प्रमुख पदेन सदस्य रहने व्यवस्था छ । गाउँपालिकाका अध्यक्ष थपलिया गत वर्ष बसेको बैठकमा आफूले प्रभावितहरूलाई न्यायोचित मुआब्जा निर्धारण हुनु पर्ने माँग राखेको बताउनु भयो ।

उहाँले परियोजनाको सामाजिक उत्तरदायीत्वको बजेटबाट यहाँको सडकको स्तरोन्नती, गुणस्तरीय विद्युत प्रवाहजस्ता विषय राखेको भएता पनि एमसीसी नेपालले ध्यान दिन नसकेको बताउनु भयो ।

शिवपुरी गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष वीर बहादुर तामाङ पनि प्रसारण लाइनले शिवपुरीको वन, कृषियोग्य जमिन नष्ट गर्ने देखिएको हुँदा उचित विकल्पको खोजी हुनु पर्नेमा त्यसो हुन नसकेको गुनासो राख्नु भयो । उहाँले प्रभावित स्थानीयहरू पुस्तैदेखि जीविकोपार्जन गर्दै आएको पैतृक जमिन पूर्ण रूपमा नष्ट हुने हुँदा जग्गा अधिग्रहण गरिँदा क्षतिपूर्तीको पाटोमा ध्यान दिन आग्रह गर्नु भयो । ‘जनताले हुर्काएको सामुदायिक वन नष्ट हुने देखियो, यसको विकल्पमा कहाँ वृक्षरोपण हुन्छ ? प्रष्ट हुनु पर्छ ।’ उपाध्यक्ष तामाङले भन्नु भयो -‘टावर र तार मुनीका जग्गा पर्नेहरू विस्थापित हुने भएकाले उनीहरूको जिविकोपार्जनको ग्यारेन्टी गरिनु पर्छ ।’

प्रथाजन्य भूमिमा सम्पदा नष्ट हुने एमसीसी-नेपालद्वारा सञ्चालित विद्युत प्रसारण लाइनले आदिवासी तामाङहरूको प्रथाजन्यभूमि अतिप्रभावित हुने भएकोमा पनि पदाधिकारीहरूले आपत्ती प्रकट गरेका छन् । शिवपुरी गाउँपालिका आदिवासी तामाङहरूको परम्परागत भूमि हो ।

विद्युत प्रसारण लाइनबाट शिवपुरी वडानम्बर ५ महाकाली स्थित तामाङहरूको परम्परागत चिहान (दुर्सा) मा नै टावर गाड्ने गरी संकेत राखिएकोमा वडा नम्बर ५का वडा अध्यक्ष रेशमबहादुर मोक्तानले आपत्ती प्रकट गर्नु भयो । वडा कार्यलयबाट चिहानमा लामा पढने डाजाङ सहितको संरचना बनाइरहेको स्थानमा नै टावर राख्ने भए पछि वडाअध्यक्ष लामाले आपत्ती प्रकट गर्नु भएको हो ।

‘दुई चार मिटर तल वा माथि सार्न अनुरोध गर्दा पनि उहाँहरूले मान्नु भएन । थप दुव्वेश्वर जाने सडकमा समेत टावर राख्ने कुरा गरिरहनु भएको छ ।’ लामाले यही प्रसंगमा थप्नु भयो -‘पुखौँदेखि सामुहिक रूपमा भोग चलन गर्दै आएको

दुर्सा यहाँ परेको छ । अन्यत्र म्हाने, छुयोर्तेन, मन्दिर तथा देउराली लगायतका सम्पदास्थलहरू पनि अतिक्रमण हुने सुनेको छु । यसको विकल्प समेत एमसीसी नेपालले दिएको छैन ।’

शिवपुरी गाउँपालिका वडानम्बर ३का वडा अध्यक्ष नाती तामाङले पनि सार्वजनिक सम्पत्तीको संरक्षण गर्न विशेष जोड दिनु भयो । ‘पुखाले दुख गरेर हुर्काएका सामुदायिक वनहरू नष्ट हुँदैछन्, अर्को वृक्षरोपण कहाँ हुन्छ ?’ उहाँले प्रश्न गर्नु भयो ।

विद्युत प्रसारण लाइनबाट उच्च भोल्टेज अर्थात् ४०० केभीको विद्युत प्रवाह हुने छ । सो प्रसारण लाइनले ११२ वटा सामुदायिक वनको ३३० हेक्टर जमिन र ८ वटा कवुलियत वनको ४४२ हेक्टर तथा सरकारी वनको ४४२ हेक्टर जमिनलाई प्रभावित बनाउने छ । शिवपुरी गाउँपालिका शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज अन्तर्गतको मध्यवर्ती क्षेत्र पनि हो । नुवाकोट जिल्लाको शिवपुरी, लिखु, पञ्चकन्या गाउँपालिका र वेलकोटगढी नगरपालिका प्रभावित क्षेत्रहरू हुन् । यस क्षेत्रमा मात्र ४६ हजार ९०८ वटा रुख कटान गर्नु पर्ने वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनमा उल्लेख छ ।

जनस्वास्थ्यमा प्रभाव पर्ने

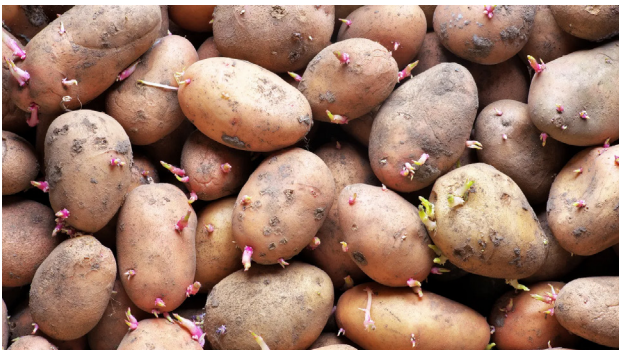
प्रसारण लाइनका लागि टावर राख्ने र प्रसारण लाइन मुनिको जमिनको मात्र सवाल उठिरहेको भएता पनि प्रसारण लाइनबाट सिर्जना हुने विद्युतीय र चुम्बकीय फिल्ड (इलेक्ट्रिक म्याग्नेटिक फिल्ड, इएमफ) का कारण स्थानीय बासिन्दालाई स्वास्थ्यमा पर्ने प्रभावका बारे स्थानीयहरू कम जानकारी रहेको देखिएको छ । विभिन्न अध्ययनहरूले प्रसारण लाइनको विद्युतीय र चुम्बकीय फिल्डबाट अनेकौँ रोगहरू लागेको देखिएको छ । विश्व बैकले यस सम्बन्धी छुट्टै मापदण्ड बनाएको छ ।

यसै कारण विज्ञहरूले परियोजना प्रभावितहरूसँग स्वतन्त्र, पूर्व, सुसूचित सहमति (एफपीक) लिनु पर्ने धारणा राख्दै आएका छन् । एमसीसी नेपालले पनि प्रभावित आदिवासी जनजाति तथा स्थानीयसँग स्वतन्त्र परामर्श सहित सहमति गर्ने भनिँएता पनि हालसम्म सोको कार्यन्वयन हुन सकेको छैन ।

एमसीसीको ५० करोड डलर अनुदानबाट चार प्रसारण लाइन, तीन सबस्टेशन र पूर्व-पश्चिम राजमार्गको ९९ किमि सडकखण्ड मर्मत गर्ने गरी सेप्टेम्बर २०१७ मा अमेरिकासँग सम्झौता भएको थियो । जुन सम्झौता १५ फागुन ०७८ (२७ फेब्रुअरी २०२२) मा संसद्बाट अनुमोदन भएसँगै कार्यन्वयन सुरु भएको हो ।

यसअन्तर्गत लप्सीफेदी-रातामाटे-न्यु हेटौँडा (११७ किमि), रातामाटे-न्यु दमौली (९० किमि), न्यु दमौली-न्यु वुटवल (९० किमि) र न्यु वुटवल-गोरखपुर अन्तरदेशीय प्रसारण लाइनको नेपाल खण्ड (१८ किमि) गरेर चार सय केभी डबल सर्किट क्षमताको तीन सय १५ किमि लामो चार प्रसारण लाइन बनाइँदै छ, जहाँ आठ सय ५६ वटा टावर बन्नेछन् । त्यसका लागि काठमाडौँ, मकवानपुर, धादिङ, चितवन, नुवाकोट, पाल्पा, तनहुँ, सिन्धुपाल्चोक, नवलपरासी र नवलपुरमा गरेर १० जिल्लामा जग्गा प्राप्ति गर्नुपर्नेछ । तर, पाँच किमि प्रसारण लाइन पर्ने काठमाडौँमा अझै जग्गा प्राप्तिको प्रक्रिया सुरु भएको छैन । यसको प्रक्रिया अन्तिम चरणमा अगाडि बढाउने एमसिए नेपालको योजना छ । यसैगरी, अन्य नौ जिल्लामा जग्गा प्राप्तिको प्रक्रिया सुरु भए पनि पूर्णता पाउन भने सकेको छैन । इन्डिजियसबाट

टुसा उम्रिएको आलु बारे भ्रम र यथार्थ !

काठमाडौँ । आलु धेरै दिनसम्म त्यसै राखे त्यसबाट टुसा उम्रिन थाल्छ । टुसा उम्रेको आलु खान हुन्छ वा हुँदैन ? यस बारे धेरै चर्चा पनि हुने गर्छ । कतिपय मानिसहरू यसलाई खाँदा पाचन सम्बन्धी समस्या हुने विश्वास गर्छन् भने कोही महिलाहरूले आलुको टुसा हटाएर प्रयोग गर्ने गर्छन् । भारतकी डाइटिशियन स्वाती विष्णोईले टुसा उम्रिएको आलु खान हुन्छ कि हुँदैन भन्नेबारे जानकारी दिएकी छिन् ।

टुसा उम्रिएको आलु स्वास्थ्यका लागि राम्रो होइन । टुसा उम्रनु भनेको यो तरकारी एक रासायनिक प्रतिक्रियाबाट गुज्रिरहेको छ । यस्तो आलु खानु स्वास्थ्यका लागि हानिकारक हुनसक्छ । आलुको खाल्डा भएको ठाउँबाट टुसाहरू निस्कन सुरु हुन्छन् । टुसा उम्रिँदा आलुमा पाइने कार्बोहाइड्रेट स्टार्च सुगरमा परिवर्तन हुन थाल्छन् जसका कारण आलु निकै नरम हुन्छन् । यो प्रक्रिया सोलानिन र अल्फा-केकोनिन नामका दुई अल्कलाइडको सम्मिश्रणका कारण बन्दै गर्छ । सेलोनिनलाई विषाक्त मानिन्छ ।

हरियो रंगको आलु पनि खानु हुँदैन :

हल्का हरियो रङको आलु पनि खानु हुँदैन । आलुको तरकारी बनाउनु अघि, हरियो भाग काटेर अलग गर्नुपर्छ । हरियो आलु खाँदा पनि फूड पोजनिङ हुनसक्छ । आलु खन्ने बेलामा नै यसमा टुसा उम्रिएको छ भने टुसा हटाएर खान सकिन्छ । अध्ययनका अनुसार यतिबेला आलुको तरकारीमा धेरै पोषक तत्व हुन्छ । तर यदि आलु धेरै दिनसम्म राखिएकै छ, त्यो चाउरी परेको छ भने त्यसलाई फ्याँक्नु नै राम्रो हुन्छ ।

आलुले ब्लड सुगर बढाउँछ

नेशनल क्यापिटल पोइजन सेन्टरको रिपोर्ट अनुसार टुसा उम्रेको आलु फ्याँक्दा नै राम्रो हुन्छ । धेरैजसो घरमा आलु एकैपटक किन्ने गरिन्छ । फलस्वरूप केही दिनपछि नै यसमा टुसा उम्रिन सुरु हुन्छ तर मानिसहरू यसलाई नजरअन्दाज गर्दै प्रयोग गर्ने गर्छन् । यो टुसा उम्रेको आलु स्वास्थ्यका लागि फाइदाजनक छ वा हानिकारक भनेर कहिल्यै सोच्नुभएको छ ?

यसमा नेशनल क्यापिटल पोइजन सेन्टरले घरमा भएको आलु टुसा उम्रिएको छ भने यसलाई फ्याँक्नु नै राम्रो हुने बताएको छ । यस्ता आलु स्वास्थ्यका लागि राम्रो हुँदैनन् । टुसा उम्रिएको आलु विषालु हुन्छन् । नेशनल क्यापिटल पोइजन सेन्टरको रिपोर्ट अनुसार आलुमा प्राकृतिक रूपमा केही विषालु तत्व जस्तै सोलेनिन र चाकोनाइन हुन्छ तर यो निकै कम मात्रामा पाइने गर्छन् ।

तर यसको विरुवा वा पातमा यो अत्यधिक मात्रामा हुन्छन् त्यसैले आलुमा टुसा उम्रिन सुरु हुने बित्तिकै यसमा दुबै विषालु तत्वको मात्रा बढ्न थाल्छ । त्यसैले यस्ता आलुलाई कुनै पनि रूपमा खाँदा शरीरमा ती तत्व प्रवेश गर्ने गर्छन् । रिपोर्टमा जनाए अनुसार एक वा दुई पटक यस्ता आलु खाँदा शरीरलाई खासै हानी नभएपनि लगातार यस्तो आलुको सेवनबाट विशेषगरी पेटसँग सम्बन्धित विभिन्न स्वास्थ्य समस्या देखिन थाल्छन् ।

यस्ता लक्षण देखिन सक्छन्

रिपोर्टका अनुसार यदि आलुको विषाक्त तत्व शरीरमा अत्यधिक मात्रामा पुग्न थाल्यो भने धेरै प्रकारका लक्षणहरू देखा पर्छन् । जस्तै बान्ता हुने, पखाला लाग्ने र पेट दुख्ने । कतिपयमा यसका लक्षणहरू हल्का हुन्छन् भने कतिपयमा यी लक्षणहरूले गम्भीर रूप लिन सक्छन् । गम्भीर अवस्थामा, निम्न रक्तचाप, ज्वरो र टाउको दुखाइ जस्ता लक्षणहरू देखा पर्छन् । यसलाई समयमै रोकिएन भने मृत्यु पनि हुन सक्छ । त्यसैले सतर्कता अपनाउनु राम्रो हुन्छ ।

आलु टुसा उम्रिनबाट कसरी रोक्ने ?

- यदि आलुमा हरियो रङ देखिएको छ वा पहिलादेखि नै टुसा उम्रिन थालेको छ भने त्यसलाई निकाल्नुहोस् ।

- आलुलाई यस्तो ठाउँमा राख्नुहोस् जहाँ सूर्यको किरण पुग्दैन ।

धेरै चिसो ठाउँमा पनि नराख्नुहोस् ।

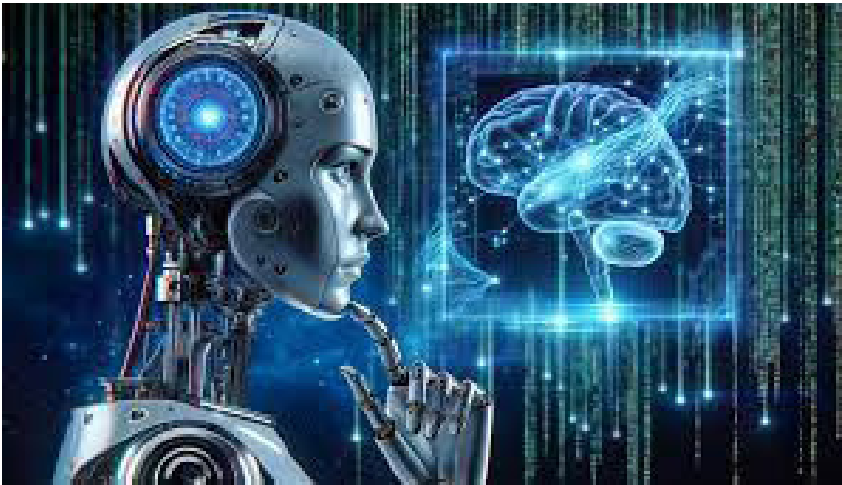
- यसलाई सधैं प्याज जस्ता तरकारीहरूसँग अलग राख्नुहोस्, किनकि यसले ग्यास छोड्छ, जसका कारण आलुमा टुसा उम्रिन थाल्छ ।

- यदि तपाईंले धेरै आलुहरू किन्नुभएको छ भने, त्यसलाई कटनको ब्यागमा राख्न सक्नुहुन्छ । ब्याग यस्तो हुनुपर्छ जसबाट हावा पास हुन सकोस् ।

- टुसा उम्रेको आलुलाई बगैँचामा रोपेर अन्य आलु फलाउन सक्नुहुन्छ ।

कर्मचारीको काममा बोभ थप्दै एआइ !

काठमाडौँ । जब च्याट जिपिटी २०२२ मा लाइमलाइटमा आयो, धेरै जसो कम्पनीका मालिकहरू आफ्नो कार्यालयको काममा मद्दत हुने र यसले तत्कालिन जनशक्ति कम गर्छ भन्नेमा उत्साहित थिए ।

धेरै जसो चाहन्थे कि यसले उनीहरूलाई आफ्ना प्रतिद्वन्द्वी कम्पनीहरूसँग प्रतिस्पर्धा गर्न मद्दत गर्नेछ । विश्वभर कार्यालयमा काम गर्न एआइ उपकरणको प्रयोग गर्ने लहर नै आयो । धेरैले आफ्ना कर्मचारीहरूलाई एआइ उपकरणहरू प्रयोग गर्न प्रोत्साहित पनि गरे ।

तर, यी एआइ उपकरणका कारण कम्पनीहरूमा काम सहज हुनुको सत्ता अफ बढेपछि अहिले धेरै जसो यसबाट टाढिन थालेका छन् । एआइ उपकरण प्रयोग गर्न, कर्मचारीहरूले पहिले च्याटजिपिटीको लागि सक्षिप्त तयार गर्नुपर्छ । यसपछि प्राप्त सूचनालाई फेरि कसचेक गर्नुपरेका कारण धेरै समय लाग्ने गरेको बताउने गरिएको छ ।

अहिले एआइ उपकरणहरू प्रयोग गर्दा काम सम्पन्न गर्न लाग्ने समय दोब्बर भएको धेरैको गुनासो छ । कम्पनीमा एआइ उपकरणको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्नुको उद्देश्य मानिसको कामलाई सरल बनाउनु थियो तर यथार्थमा यसका कारण मानिसको काम बढ्दै गएको छ । बजारमा एआइ टुलको बाढी आयो, तर एउटै उपकरणले धेरै समस्या समाधान गर्न नसक्ने हुनाले धेरैबीच कुन उपकरण प्रयोग गर्ने भन्ने अन्योल पनि छ ।

यद्यपि, एआइ उपकरणहरू प्रयोग गर्दा धेरै जसोले महसुस गरेको तनाव पनि हालको

अनुसन्धानमा देखिएको छ । फ्रीलान्सर प्लेटफर्म ‘अपवर्क’ ले २५ सय कर्मचारीसँग सर्वेक्षण गरेको थियो । ती कर्मचारी अमेरिका, बेलायत, अष्ट्रेलिया र क्यानडाका थिए ।

जसमध्ये ९६ प्रतिशतले एआइ उपकरणको प्रयोगले आफ्नो कम्पनीको उत्पादकत्व बढाउने आशा गरेका छन् । जसमध्ये ८१ प्रतिशतले आफ्ना कर्मचारीहरूलाई एआइ प्रयोग गर्न अनुरोध गरेको स्वीकार गरे । तर, सर्वेक्षणमा सहभागी ७७ प्रतिशत कर्मचारीले एआइ उपकरणले आफ्नो उत्पादकत्व घटाएर काम बढाएको स्वीकार गरेका छन् ।

त्यसैगरी ४७ प्रतिशत कर्मचारीले रोजगारदाताको अपेक्षाअनुसार कसरी र कसरी उत्पादकत्व बढाउने भन्नेबारे आफूलाई जानकारी नभएको बताए ।

६१ प्रतिशत मानिसले काममा एआइ उपकरणको प्रयोगले तनाव र रिस उठ्ने सम्भावना बढाउँछ भन्ने विश्वास गर्छन् । सिभि लेखन कम्पनी रिजुम नाओद्वारा गरिएको सर्वेक्षणमा, ४३ प्रतिशत मानिसहरूले यसले कार्य-जीवन सन्तुलनलाई असर गर्छ भन्ने विश्वास गरेका छन् ।

कार्य व्यवस्थापन प्लेटफर्म आसनले एक अध्ययन गरेको छ । यसले काममा आधारित एपहरू लन्च गर्ने प्रभावहरूको बारेमा कुरा गरेको छ ।

यो सर्वेक्षणमा अस्ट्रेलिया, फ्रान्स, जर्मनी, जापान, बेलायत र अमेरिकाका ९ हजार ६१५ कर्मचारी समावेश गरिएको थियो । उनीहरूले कार्यस्थलमा ६ देखि १५ वटा एप प्रयोग

गर्ने बताए । तीमध्ये १५ प्रतिशतले यति धेरै उपकरणका कारण मेसेज र नोटिफिकेशन हेर्न सम्भव नभएको प्रतिक्रिया दिएका छन् ।

के भन्छन् विज्ञ ?

लस एन्जलसको क्यालिफोर्निया विश्वविद्यालयका व्यवस्थापन प्राध्यापक केसी होम्सले यस अध्ययनको बारेमा टिप्पणी गरेकी छन् । उनले भनेकी छन्- ‘एकभन्दा बढी एप प्रयोग गर्नका लागि पहिले सिकनुपर्छ, जसका लागि बढी समय लाग्छ, र बिचमा परिवर्तन गर्नमा पनि समय खर्चिन्छ, यो एकदमै नराम्रो कुरा हो । किनभने, हामी समय बर्बाद गर्ने बारे बढी संवेदनशील छौं ।’

लेह स्टिल अहिले बकिलबाट प्रशिक्षक बनेकी छिन् । तिनीहरूले कानुनी पेशेवरहरूलाई मानसिक तनावबाट राहत पाउन मद्दत गर्छन् । धेरै मानिसहरू मद्दतको लागि उनीहरू कहाँ आउने समस्या एआइमा आधारित उत्पादकता उपकरणहरूको आगमनको साथ, तिनीहरूका कम्पनीहरूले उनीहरूबाट धेरै उत्पादकत्वको अपेक्षा गरिरहेका छन् । यस्तो अवस्थामा उनीहरूमाथि कामको चाप बढ्दै गएको छ ।

उनी भन्छिन्, ‘मैले देखेको सबैभन्दा ठूलो कुरा यो हो कि कम स्रोतमा धेरै गर्नको लागि निरन्तर माग छ, तर कम्पनीहरूले उनीहरूले प्रणालीमा समावेश गर्ने प्रविधिलाई बेवास्ता गरिरहेका छन्, तिनीहरू सहयोगी छैनन् ।’

अहिले एआइ उपकरणको वृद्धिको कारणले मात्र होइन, यसको प्रभावको कारण पनि मानिस विभिन्न समस्यामा परेको बताइएको छ । एआइ उपकरणहरू सिकन समय लाग्छ र तिनीहरूलाई आफ्नो काममा समावेश गर्न समय लाग्ने धेरै जसोको राय छ । धेरै प्रविधिहरू मौलिक रूपमा कानुनी ठाउँको लागि डिजाइन गरिएको छैन, त्यसैले यो थप चुनौतीपूर्ण हुन सक्ने विज्ञहरूले बताएका छन् ।

अहिले एआइ उपकरणको बाढी नै छ र तिनीहरूलाई सही रूपमा कसरी प्रयोग गर्न भन्ने ज्ञान दिन कम्पनीहरू चुकिरहेको पाइएको छ । यी एआइ उपकरणहरू हाम्रो जीवनमा राम्रो उत्पादकत्वको कारण बन्न सक्छन्, तर त्यसअघि यी उपकरणहरूको प्रशिक्षण र फिल्टरिङको आवश्यकता छ । तर, सीमित स्रोतहरू भएका साना कम्पनीहरूका लागि एआइ उपकरणहरू धेरै उपयोगी सावित हुनसक्ने विश्वास भने गरिएको छ ।

नेपाल संवत्लाई व्यवहारमा लागू गर्न माग

काठमाडौँ । नेपाल संवत्लाई राज्यले राष्ट्रिय मान्यता दिएपनि अझै पूर्ण कार्यान्वयन हुन नसकेकोमा सरोकारवालाहरूले जोड दिएका छन् । नेपाल संवत् ११४५ नयाँ वर्षको अवसरमा आयोजित एक कार्यक्रमका वक्ताहरूले यस्तो जोड दिएका हुन् ।

कार्यक्रममा बोल्दै न्हर्दै राष्ट्रिय समारोह समिति ११४५ का अध्यक्ष साथै पूर्व संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्री राजेन्द्र प्रसाद श्रेष्ठले नेपाल संवत्को आन्दोलन अझै नसकिएको विचार राखे ।

राष्ट्रिय संवत्को मान्यता पाइसकेको नेपाल संवत्लाई सबै मन्त्रालय, सरकारी निकायहरूमा प्रयोग गर्न लगाउन निरन्तर लागिरहनुपर्ने विचार राखे । ‘राष्ट्रिय मान्यता पाएको घोषणा मात्र गरेर पुग्छ, व्यवहारमा लागू गर्न पर्दैन ? यसलाई पूर्ण रूपमा व्यवहारमा लागू गराउन दबाव अझै आवश्यक छ, हामी निरन्तर लागिरहनु आवश्यक छ’ अध्यक्ष साथै पूर्व मन्त्री श्रेष्ठको भनाई हो ।

गत मंगलबार इन्द्र विनायक क्लबले

कंकेश्वरीमा तिहार पर्व र नेपाल संवत् ११४५ नयाँ वर्षको उपलक्ष्यमा सुकुन्दा च्यालीको आयोजना गरेको हो । सोही च्यालीको उद्घाटन कार्यक्रममा वागमती प्रदेश सभा सदस्य समिता खड्गीले नेपालभाषा र तामाङ भाषाले प्रदेशको सरकारी कामकाजी भाषाको मान्यता पाइसकेपछि अब प्रदेश सभामा अनुवादकको व्यवस्था गर्न पहल गरीरहेको बताइन् ।

‘अचेल म प्रदेश सभामा नेपालभाषामै बोल्ने गरेको छु, अब कसैले बुझ्दैन भने अनुवादक राख्नुपर्ने । अनुवादकको व्यवस्था गर्न हामीले प्रयास गरीरहेका छौं’ प्रदेश सभा सदस्य खड्गीले भनिन् ।

कार्यक्रममा नेवा: देय् दबूका उपाध्यक्ष उमेश स्थापितले देशकै नामबाट रहेको नेपाल सम्वत नेवा: समुदायको मात्र नभएकोमा जोड दिए । त्यस्तै काठमाडौँ महानगरपालिका १९ वडाका अध्यक्ष राजेश श्रेष्ठ र भूमि अधिकार संरक्षण संघर्ष समितिका संयोजक श्यामकृष्ण प्रजापतिले राज्यले आदिवासी समुदायको भाषा,

संस्कृति खोसिसकेको र अब विभिन्न नीति र मापदण्डको नाममा भूमि खोस्त खोजिरहेको दावी गरे ।

स्थानीय जनताको भूमि संरक्षणको लागि आफुहरूले कुनै कसर बाँकि नराख्ने वडाध्यक्ष श्रेष्ठ र संयोजक प्रजापतिको भनाई थियो । कार्यक्रमलाई संयुक्त युवा क्लब, नेपाल राष्ट्रिय खड्गी समाज १९ वडा शाखा, ढोका फल्चा पुचः र भूमिगु इनाःत्वाः पुचःले सह आयोजना गरेको थियो ।

कार्यक्रममा आयोजकका तर्फबाट इन्द्र विनायक क्लबका अध्यक्ष प्रतिक खड्गी, ढोका फल्चा पुचःका अध्यक्ष जेशिस शाहीले आफ्नो विचार राखेका थिए । औपचारिक उद्घाटन कार्यक्रमपछि सुकुन्दा च्याली निकालिएको थियो । इन्द्रसभा मार्गबाट सुरु भएको च्याली मरुढोका, कंकेश्वरी, दमाइटोल, यट्खा, चसान हुँदै प्याफलबाट मरुहति, शान्ति निकुन्ज चौक हुँदै इन्द्रसभा मार्गमै पुगेर सम्पन्न भएको थियो ।

राष्ट्रिय.....

उनले नेपाल संवत् नेवा: समुदायको भावनासँग जोडिएको भए पनि यो नेपाल राष्ट्रकै मौलिक संस्कृतिको महत्वपूर्ण हिस्सा भएको बनाए । ‘नेपाल संवत्ले राष्ट्रिय संवत्को मान्यता प्राप्त गर्नुपर्छ भनेर नेपाल मन्दलमा रहेका खासगरी काठमाडौँ, ललितपुर र भक्तपुरका नेवार समुदायले विगतदेखि निरन्तर आन्दोलन गर्दै आएको थियो । विभिन्न समयका सरकारहरूले त्यो आन्दोलनको एजेण्डा पूरा गर्नुको साटो दबाउन खोजेको गुनासो यो समुदायका अगुवाहरूबाट सुनिरहेको थिए- अध्यक्ष प्रचण्डले भने, ‘२०६५ मा पहिलोपटक प्रधानमन्त्री भएको बेलामा मैले नेपाल संवत्लाई राष्ट्रिय मान्यता प्रदान गर्ने निर्णय मन्त्रिपरिषद्बाट निर्णय गराएको थिएँ, त्यसका लागि मलाई अहिले पनि गर्व लागिरहेको छ ।’

नेपाल संवत्ले राष्ट्रिय मान्यता पाएको लामो समयसम्म पनि यसको कार्यान्वयनमा अलमल भएको देखेर गत वर्ष आफू तेस्रोपटक प्रधानमन्त्री भएको बेला विक्रम संवत् प्रयोग हुने सबै सरकारी कागजातमा नेपाल संवत् प्रयोग गर्ने निर्णय मन्त्रिपरिषद्बाटै गराएको उनले स्मरण गराए । उनले भने, ‘त्यति मात्र होइन, हाम्रो पार्टीले वागमती प्रदेश सरकारको नेतृत्व गरेको बेलामा प्रदेशमा नेपाल भाषा र तामाङ भाषालाई सरकारी कामकाजको भाषाको रूपमा प्रयोग गर्ने निर्णय गरिएको छ, यो पनि महत्वपूर्ण उपलब्धि हो ।’

शंखधर साख्वाले गरीब जनताको ऋण मोचन गर्ने काम गरेर पवित्र कार्य गरेपछि उहाँकै सम्मानमा नेपाल संवत् सुरु गरिएको प्रसंग उल्लेख गर्दै पूर्वप्रधानमन्त्री प्रचण्डले भने, ‘२०६५ को एउटै मन्त्रिपरिषद बैठकबाट हामीले

नेपाल संवत्लाई राष्ट्रिय मान्यता दिने निर्णय मात्रै गरेनौँ, शंखधर साख्वाले जस्तै हामीले पनि गरिव किसानहरूको निश्चित रकम ऋण मिनाहको निर्णय पनि गर्यौँ ।’

आफू पहिलोपटक प्रधानमन्त्री भएको बेला गरिव किसानको ऋण मिनाह, मध्यपहाडी लोकमार्ग, मदन भण्डारी मार्गलगायतका ठूला पूर्वाधारको सुरुवात गरेको स्मरण गर्दै दोस्रोपटक प्रधानमन्त्री हुँदा लोडसेडिङ अन्त्य गरेर उज्यालो नेपालको निर्माण हुँदै तेस्रोपटक प्रधानमन्त्री भएको बेलामा नेपाली इतिहासमै पहिलोपटक सरकारको अगुवाईमा भ्रष्टाचारविरुद्धको अभियान सुरु गरिएको बताए । हरेकपटक माओवादी नेतृत्वको सरकारले ऐतिहासिक कामको थालनी गरेको उल्लेख गर्दै उनले यसलाई जनताको बीचमा लैजान नसक्नु कमजोरीको रूपमा रहेको बताएका छन् ।

पछिल्लो समय आफ्नो नेतृत्वको सरकारले धेरै काम गर्न खोजेको देखेर सरकार ढालिएको उल्लेख गर्दै अध्यक्ष प्रचण्डले सरकारमा हुँदा सुरु गरिएको सुशासन, सामाजिक न्याय र समृद्धिको अभियान अब पार्टीको मुख्य एजेण्डा हुने र २०८४ माओवादीको हुने बताए । सरकारबाट निस्किएपछि आफूले एकपटक प्रदेश तहमा पुगेर जनताको अवस्था बुझ्ने प्रयास गरेको उल्लेख गर्दै उनले देशभरि जनताले माओवादी र प्रचण्डलाई माया गर्न थालेको दावी गरेका छन् ।

माओवादी केन्द्र मध्यपुर थिमी नगर अध्यक्ष एवं मध्यपुर नरपालिकाका उपप्रमुख विजयकृष्ण श्रेष्ठको अध्यक्षतामा भाष्यक्रममा सापटीका उपाध्यक्ष अग्निप्रसाद सापकोटा, स्थायी समिति सदस्य एवं पूर्वमन्त्री शशी श्रेष्ठ, केन्द्रीय सदस्यहरूले शुभकामना व्यक्त गरेका थिए ।

विश्वकप लिग-२ क्रिकेट : अमेिकासँग नेपाल पराजित

एजेन्सी । आईसिसी विश्वकप क्रिकेट लिग-२ त्रिकोणात्मक सिरिजमा अमेिकासँग नेपाल पराजित भएको छ । अमेरिकाको डालसस्थित ग्राण्ड पेरी क्रिकेट रङ्गशाला सम्पन्न खेलमा नेपाल अमेिकासँग ३७ रनले पराजित भएको हो । यसअघि भएको पहिलो खेलमा पनि नेपाल अमेिकासँग तीन विकेटले पराजित भएको थियो ।

अमेरिकाले दिएको दुई सय ८२ रनको विजयी लक्ष्य पछ्याएको नेपाल ४९ दशमलव पाँच ओभरमा सबै विकेट गुमाउँदै दुई सय ४४ रनमा समेटियो । नेपालका लागि अनिल साहले सर्वाधिक ५२ रनको योगदान दिए । उनले ८० बलमा चार चौका र एक छक्कासहित सर्वाधिक ५२ रन जोडेका हुन् ।

नेपालले ओपनर आसिफ शेखलाई ६ रनमा गुमाएको थियो । दोस्रो विकेटलाई अनिल र कुशल भुर्तेलले ७१ रनको साझेदारी गरेका थिए । कुशल भुर्तेलले २९ रन जोडे । त्यसपछि कुशल मल्लले ५४ बलमा एक चौका र एक छक्कासहित ३३ रन बनाएर आउट भए । कप्तान रोहित पौडेल एक, गुल्शन भ्ना १२ तथा आरिफ शेख २१ रन बनाउँदै आउट भए ।

त्यसपछि सोमपाल कामीले २७ बलमा चार चौका र दुई छक्कासहित ४६ रन बनाए । दीपेन्द्रसिंह ऐरीले ३८ बलमा एक चौका र एक छक्कासहित ३१ रन बनाए । करण केसीले पाँच तथा सन्दीप लामिछानेले दुई रन बनाए ।

अमेरिकाका सौरभ नेत्रवालकरले सर्वाधिक चार विकेट लिए । नोष्थुश केंजिगे र साइली भान शाक्तीले समान दुई/दुई तथा जसदीप सिंह र हरमित सिंहले समान एक/एक विकेट लिए । त्यसअघि टस हारेर पहिला ब्याटिङको निम्तो पाएको अमेरिकाले निर्धारित ५० ओभरमा आठ विकेट गुमाउँदै दुई सय ८१ रनको योगफल बनाएको थियो ।

अमेरिकाका लागि साइतेजा मकामल्लाले सर्वाधिक ७५ रनको योगदान दिए । उनले ८७ बलमा चार चौका र एक छक्कासहित सर्वाधिक ७५ रनको योगदान दिएका हुन् । त्यस्तै कप्तान मोनाङ्ग पटेलले ८१ बलमा पाँच चौका र एक छक्कासहित ६७ रन जोडे । ओपनर शयान जहानजिगर १० र आरोन जोन्स २६ रनमा आउट भए । हरमित सिंहले ४४ बलमा तीन चौका र तीन छक्कासहित ५९ रनको योगदान गरे ।

नेपालका गुल्शन भ्नाले तीन विकेट लिए भने सोमपाल कामी र सन्दीप लामिछानेले समान दुई-दुई विकेट लिए । त्यस्तै कुशल भुर्तेलले एक विकेट भारे । नेपाल लिग-२ मा ११ खेलमा दुईमा जित र आठमा हारसहित पाँच अंकका साथ अङ्गतालिकाको सातौँ स्थानमा छ ।

त्यस्तै अमेरिका १२ खेलमा आठमा जितसहित १६ अङ्कका साथ शीर्षस्थानमा छ । क्यानडा १२ खेलमा १६ अङ्कका साथ नेटरनरेटका कारण दोस्रो स्थानमा छ । आईसीसी विश्वकप लिग-२ अन्तर्गत स्कटल्याण्डविरुद्धको खेल वर्षाले रद्द भएको छ । डल्तासस्थित ग्राण्ड प्रेरी स्टेडियममा हुने खेलमा नेपालले पहिला ब्याटिंग शुरु गरेर एक विकेट गुमाउँदै २६ रन बनाएपछि वर्षा शुरु भएपछि खेल हुन सकेको थिएन । त्यसपछि खेल रद्द गरिएको थियो । खेल हुन नसकेपछि दुवैले एक एक अंक बाँडेका छन् ।

यस सिरिजमा पनि नेपालको खराब प्रदर्शन रह्यो । नेपालले अमेिकासँगका दुवै खेलमा हार बेहोरेको थियो भने स्कटल्याण्डविरुद्धको एक खेल जितेको थियो ।

त्यस्तै विश्व कप लिग टु अन्तर्गतको ओडिआई सिरिजमा ओमानले नेदरल्यान्ड्सलाई पराजित गरेको छ । मंगलबार ओमानको मस्कटमा सम्पन्न खेलमा घरेलु टोलीले नेदरल्यान्ड्सलाई ८ विकेटको फराकिलो अन्तरले पराजित गरेको छ । आफ्नो ओडिआई इतिहासमा पहिलो पटक नेदरल्यान्ड्समाथि ओमानले जित हात पारेको हो ।

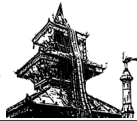
नेदरल्यान्ड्सले दिएको १ सय ३३ रनको सामान्य लक्ष्य ओमानले ३४.१ ओभरमा २ विकेट गुमाएर पूरा गर्यो । ओमानको जितमा कप्तान जतिन्दर सिंहले ९५ बलमा ३ चौकाको सहयोगमा सर्वाधिक ५८ रन जोडे । अशिष ओडेराले ५७ बलमा २७, वासिम अलिले ४१ बलमा नट आउट २४ तथा हमिद मिर्जाले नट आउछ ८ रन जोडे । नेदरल्यान्ड्सका लागि आर्यन दत्त र रोलोफ भान डर मिर्वेले समान १ विकेट लिए ।

त्यसअघि टस हारेर पहिले ब्याटिङ गरेको नेदरल्यान्ड्सले ४०.२ ओभरमा सबै विकेट गुमाएर १ सय ३२ रन मात्र बनाएको थियो । नेदरल्यान्ड्सका लागि बास डि लिडेले ८९ बलमा ५ चौका र १ छक्काको सहयोगमा ५१, नोह कसले ४३ बलमा २९ तथा टिम भान डर गुटेनले १२ रन जोडे ।

नेदरल्यान्ड्सका लागि अन्य ब्याटरले दोहोरो अंकमा रन बनाउन सकेनन् । ओमानका लागि शकिल अहमदले ४ तथा अमिर कलिम र समय श्रीवास्तवले समान २ विकेट लिए ।

८ राष्ट्रको सहभागीता रहेको लिगमा जितसँगै ओमान १० खेलमा १० अंकका साथ छैटौँ स्थानमा छ । नेदरल्यान्ड्स भने समान खेलमा १२ अंकका साथ चौथो स्थानमा छ । नेपाल १२ खेलमा ६ अंकका साथ पुछारबाट दोस्रो स्थानमा छ ।

२०२७ सम्म चल्ने लिगमा शीर्ष ४ देश ओडिआई विश्व कपको ग्लोबल छनोटमा स्थान बनाउँने छन् । बाँकी ४ देशले ग्लोबल छनोटमा स्थान बनाउँन प्लेअफ खेलन पर्ने हन्छ ।

भक्तपुरकी आयोना लाखा ललितपुरमा सम्पन्न नृत्य प्रतियोगितामा प्रथम

काठमाडौं । ललितपुर
महानगरपालिका १६ वडा
कलाकार समितिद्वारा नेपाल
सम्बत १९४५ नव वर्ष, स्वत्तीको
उपलक्ष्यमा आयोजित भएको नृत्य
प्रतियोगिता (दोश्रो सिजन)मा
गोमारीकी आयोजना लाखाले प्रथम
पुरस्कार प्राप्त गर्न सफल भएको
छ । विजयी लाखाले फाइनल
राउण्ड मा १४ प्रतिस्पर्धीलाई पछि
पार्दै प्रथम स्थान हासिल गरेको हो ।
उनीले शिल्ड, प्रमाणपत्रसहित नगद
रु ५० हजार प्राप्त गरेको छ ।

प्रतियोगितामा चाकुपात,
ललितपुरका इमान धाव्वा द्वितीय,
काय्गुनान, ललितपुरकी लक्कि
महर्जन तृतीय तथा न्याखाचुक,
ललितपुरकी उत्पला बज्राचार्यले
सन्तवना पुरस्कार जितेको छ।
उनीहरूले शिल्ड, प्रमाणपत्रसहित
नगद पुरस्कार क्रमशः २० हजार,
१५ हजार र ५ हजार जितेका हुन्।

ललितपुरको सांस्कृतिक महत्त्वको दबली कात्तिदबूमा भएको सो कार्यक्रममा विशिष्ट कलाकार लोकगायक रत्न बेहोशी बज्राचार्यलाई “ललितरत्न” उपाधि प्रदान गर्दै सम्मान गरिएको थियो । कला क्षेत्रमा जीवन अर्पण गरेका बज्राचार्य ललितपुरको रत्न भएको उल्लेख गर्दै दोसला ओढाई सम्मान पत्र प्रदान गरिएको थियो भने यस वर्ष नगद १५ हजार पनि थप गरिएको हो । प्रथम पटक यो सम्मान वरिष्ठ कलाकार मोहनप्रसाद जोशीलाई प्रदान गरिएको थियो भने यो वर्ष वरिष्ठ कलाकार बज्राचार्यलाई प्रदान गरिएको हो । ललितपुर महानगरपालिका १६ वडाका अध्यक्ष निर्मलरत्न शाक्यको सभापतित्व तथा, वडाको कलाकार समितिका संयोजक सुरजवीर बज्राचार्यको सह-सभापतित्वमा भएको उक्त

वैरिष्ठ कलाकार बज्राचायलाई प्रदान गरिएको हो । ललितपुर महानगरपालिका १६ वडाका अध्यक्ष निर्मलरत्न शाक्यको सभापतित्व तथा, वडाको कलाकार समितिका संयोजक सुरजवीर बज्राचार्यको सह-सभापतित्वमा भएको उक्त

नेवाः शर्टफिल्म “नखत्या”ले जित्यो दक्षिण कोरियामा परस्कार

काठमाडौं । नेपालभाषाको म्युजिक भिडियो क्षेत्रमा स्थापित निर्देशक विश्वास वज्राचार्यको परिकल्पना र निर्देशनमा तयार भएको नेपालभाषाको शर्टफिल्म “नखत्या” दक्षिण कोरियामा सम्पन्न भएको सिउल इन्टरनेशनल किड्स एन्ड यथ फिल्म फेस्टिभलमा

पुरस्कार जित्न सफल भएको छ । यो शर्टफिल्मको निर्माणसंग सम्बद्ध सूत्रले जानकारी दिए अनुसार यो शर्टफिल्मले सिउलमा “सिल्भर लाइट” प्राइज जितेको हो । यो शर्टफिल्म तयार गर्न आफ्नो टिमले मिहेनत गरेको क्षणलाई सम्झदै निर्देशक र परिकल्पनाकार विश्वास

नेटफिल्क्स सिरिज “स्क्वाड गेम” सिजन २ को ट्रेलर सार्वजनिक

काठमाडौं । नेटिफल्सले बहुप्रतीक्षित सिरिज 'स्क्वाड गेम' सिरिज २ को ट्रेलर सार्वजनिक गरेको छ । विश्वव्यापी पर्खाइबीच सार्वजनिक ट्रेलरले दर्शकलाई उत्सुकता जगाउने पक्का छ । यसमा पनि ४५६ जना खेलाडी ज्यान जोखिममा हालेर खतरनाक एरिनामा भिडन तयार छन् ।

बाल खेलहरूको घातक श्रृंखला
जितेको ३ वर्षपछि सियोड जि-हुन
पुनः नया खेलका लागि मैदानमा
फर्किएको छ । यसपटक उनी सयौं

नयाँ प्रतिद्वन्द्वीसँग सामेल भएको र उनीहरूलाई सुरक्षित तुल्याउनेतर्फ लागेको छ । उक्त पात्रको भूमिकामा ली जंग-जेले अभिनय गरेका छन् ।

दक्षिण कोरियाको यो बहुचर्चित
वेब-सिरिजले ४४६ व्यक्तिलाई
पछ्याएको थियो जो ऋणमा डुबेर
निराश थिए । ऋण तिर्ने उद्देश्यले
ठूलो नगद पुरस्कार जित्न उनीहरू
मृत्युसँग पैठेजोरी खेल्छन् ।

स्ट्रिमिङको २८ दिनमै यसलाई १११ मिलियन दर्शकले नेटफिल्क्समा हेरेका थिए । नेटफिल्क्सको यो

सबैभन्दा धेरै हेरिने सिरिज बनेको थियो । डरलाग्दो मास्क लगाएका गाईहरूले प्रतियोगितामा पात्रहरूको नयाँ कलाकारलाई स्वागत गर्दै ट्रेलर सुरुवात हन्छ ।

तिनीहरूलाई रेड लाइट र ग्रीन लाइटसहितको आफ्नो पहिलो खेलको लागि पठाइएको छ जुन सिजन एकबाट पनि परिचित छ । खेलमा ठूलो मेकानिकल पुतलीको पछाडि फर्किएको बेलामा खेलाडीहरूले अन्तिम रेखा तर्फ अघि बढनुपर्छ । नत्र हानेर मारेको देखिन्छ ।

जि-हुन मात्र सिजन एक्को खेलमा बाँचे । यसपटक उनी आफूलाई फिनिस लाइनमा लैजाने प्रयत्न गर्दै र वरपरका खेलाडीलाई सुरक्षित तुल्याउन प्रयास गरेको देखिन्छ । दोस्रो सिजन डिसेम्बर २६ देखि स्टिमिङ सुरु हुनेछ ।

तेस्रो तथा अन्तिम सिजन सन् २०२५ मा रिलिज हुने नेटफिल्क्सले जनाएको छ ।

अर्जुन श्रेष्ठ **इन्द्रभक्त श्रेष्ठ**
 को-अर्जिनेतर **यवस्थायक**
 ९८४१३००४१६, ९८४७४४९४१६ ९८४१५०४७११, ९९१०३११०८७

पाटीं प्यालेसको दुनियांमा
एक उत्कृष्ट नाम

शंखधर पाटीं प्यालेस

शंखधर चौक, मध्यपुर थिमि-४, भक्तपुर
फोन नं.: ०१-५०९३४८८
मोबाईल: ९८४१३६८५३५, ९८४१४१६९११

अत्याधुनिक सुविधा सहित रमणिय पारिवारिक वातावरणमा विवाह, व्रतबन्ध तथा अन्य शुभकार्य लगायत सेमिनार, गोष्ठिका साथै विविध प्रदर्शनीको लागि सम्पन्नहुनेछ ।

प्रकाशक/कार्यकारी सम्पादक: दीपक श्रेष्ठ, सम्पादक: दीपिका श्रेष्ठ, व्यवस्थापक: दिवस श्रेष्ठ, कार्यालय: सुन्दरनगर, मध्यपुर थिमि-३, भक्तपुर, फोन: ६६३३६५२, ९८५११०२२७३, मुद्रण: धिम्ले अफसेट प्रेस, अनामनगर, web news portal : www.thimitimes.com.np/